

ZSIDÓ SZEMLE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-
pest, VI., Király-u. 36. Telefon: 84—89.
Sürgőny cím: UNGCION

POLITIKAI LAP
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Egyes szám 4000 kor.

Albert Einstein,

a világhírű tudós a magyar zsidósághoz!

A Palesztina felépítése érdekében megindított és lendületes akarással folytatott munkálatok sikeres eredményei mind szélesebb kiterjedésben mutatják a jövő gazdagon kibontakozó képét. Nincs ország, melynek zsidó lakossága ki ne venné részét ebből a magasztos, dusreményű munkából. Hatalmas pénzösszeg gyűl össze mindenütt, a politikai, szellemi és gazdasági élet legtekintélyesebb vezetői állnak a mozgalom élén; egyedül Magyarország zsidósága nézi közömbösen a semmiből világot teremtő erők kibontakozását. E szomorú tény nem ismeretlen a világ cionista vezérei előtt, amint ez kiderül abból a levélből is, melyet Albert Einstein, a világhírű tudós, a Cionista Világszervezet igazgatójának tagja intézett a magyar zsidókhoz:

A zsidó népi öntudatnak és a zsidó méltóságnak legveszedelmesebb ellensége a zsiros elburjánzás, vagyis a jólét és gazdagság szülte meggyőződés-nélküliség. Ez mintegy kifejezője a környező nemzetvilágtól való függésnek, amelyet a zsidó közösségérzetnek lazulása csak táplál. Az ember értéke csak növekedhet, ha az a közönségen belül bontakozik ki; mily nagy tehát annak a zsidónak

erkölcsi vesztesége, ki elvesztette a kapcsolatot saját népével és akit a vendéglátó nemzet mint idegent megvet. Ez a helyzet igen gyakran a leghitványabb és legsivárabb önzésre vezetett.

Jelenleg különösen nagy a külső nyomás, mely reánehazodik a zsidó népre. De épen ez üdvös nekünk! Életre támadt a zsidó közösségtudatnak megújítása, melyről az előző nemzedék még álmodni sem merészelt. Az újraéledt zsidó egyetemes érzésének hatása alatt a munkás és körültekintő vezetők a legyőzhetetlennek látszó akadályok ellenére is megvalósították a palesztinai kolonizációt, mely szép eredményeket ért el már eddig is s amelynek tartós sikere: az én igaz hitem. Ennek a munkának az értéke az egész világ zsidósága számára fölülte nagy. Palesztina középpontja lesz minden zsidó kulturának, menedéke az elnyomottaknak, színhelye a bennünket egyesítő ideál megerősödésének és orvosszere az egész világ zsidósága belső gyógyulásának.

Magyar zsidók, mutassátok meg, hogy nem maradtok el többi zsidó testvéreitek mögött.

Albert Einstein.

Palesztina és a magyar zsidóság

E két fogalmat, vagy még inkább realitást nehéz kapcsolatba hozni ott, hol a megmérhető, de horribilisan nagy távolságokat azzal szokták kifejezni: Makótól — Jeruzsálem. És ha valóban igaz, hogy Jeruzsálem Makótól sok száz, sőt több ezer kilométernyire fekszik és a magyarországi zsidóság túlnyomó többsége lelkileg még ennél is sokkalta távolabbra esik, úgy véljük, hogy még ennek ellenére is vannak nyomós okok, melyek Palesztina és a magyar zsidóság közti kapcsolat felemlítését indokolttá teszik. Itt pedig nem annyira a mi kisebbségünkre gondolunk, — kik minden csepp vérünkkel, minden idegszállunkkal elszakíthatatlanul és szétválaszthatatlanul ragaszkodunk tradícióinkhoz, ősi kulturánkhoz, ősi földünkhöz — mint inkább a tényleg fennálló, de a magyar zsidóság többsége által fel nem ismert, vagy erőltetetten letagadott kötelekekre, melyek min-

den zsidót születésétől fogva összekötnek az őshazával. Mert ha időben és térben messze eltávolodott is a magyar zsidóság Palesztinától, nem is érzi a lelki kapcsolatot, mely őt ősei földjéhez fűzi, ez még nem jelent, hogy ily kötelék, ez a lelki kapocs nem állana fenn. Nem akarunk itt a vallásos zsidó Cionért esdeklő imájára hivatkozni, hanem azon tagadhatatlan tényre, hogy amint — bármely alapon álló, de „még zsidó”, a palesztinai építőmunka nagyszerű eredményéről valamit is hall, örömsugár villan meg szemében, ujjongó érzés tölti meg lelkét. S ha ma még so-kan a magyar zsidók közül a megszokott zsidó skepsissel kísérik is a palesztinai munkát, biztos, hogy az első nagyobb siker tudtára adja és megnyilvánítja bennük a belső kapocs létezését, mely az ősi földet az elszármazott ősutóddal összeköti.

Másrészt pedig pszichológiai jelenségen kívül más fontos momentumok arra sarkalnak, hogy ezen szunnyadó érzést, ezen nyugvó összekötőkapcsolatot öntudatra ébresszük, fentartsuk és mind szorosabbá

LET

Zsidó Szemle
sárnapi délelőti
Werner Mann

nap este, január
b, mint mindig.
ját. A fővárosi
rmeiben a leg-
késő hajnali
volt Vázso-

öke, dr. Fo-
pesti zsidó in-
totta a „Kékre
VAC-esárdásra

z Zsófia Ligei
al és Barta

fényű s az idej
lynek részvevő

élénken bizo-
nyosága mely és

rt iránt érdek-
elsősorban an-
lynek irányító

lein Elek.

er 27-én, szom-
anukaestélyét a

nság jelenlété-
ben gyújtotta

majd dr. Kiss
népi beszédet,

mlé”-ben meg-
alkalmi költe-
vetget.

tek
a a könyvtáru-
tehát tölünk is

és:

kor.. félévre

Samuel szoter au
autt Tefilim, Me-
csiszisz und rich-
n zu ernähligten
a 10, földszint 7.

szönyegeg,
vetők

SITASA
DOB UCCA 22

gletét

szerzi be
iller-utca 6. sz.

r. Merényi Kornél

tegyük. A józan ész logikája sem mindig akceptálja kritika nélkül a pusztá tényeket és nyomban felveti a kérdést: vajjon helyes, logikus és célszerű-e a dolgok állása, egymáshoz való viszonya és nem volna-e kívánatos a józan ész parancsa szerint, hogy azok másként alakuljanak? Így ha a magyarországi zsidóság mindmáig nem is tartotta fenn a kapcsolatot Palesztinával, még mindig felvetődik a kérdés, hogy nem volna-e célszerű e kapcsolat megteremtése? Politikai szempontból igennel kell felelnünk, mert a zsidóság két évezredes bolyongása, a minden idők és minden országok zsidóüldözése elegendő bizonyítékul szolgál az állandó bizonytalanság mellett és a bizonytalan helyzetét a magyar zsidóság maga is nem egyszer — jóllehet a közel multban is — érezte. Talán ez egymagában is elegendő volna arra, hogy a magyar zsidóság is, nem idealizmusból — mert hisz az már rég kiveszett belőle, — hanem pusztá egoizmusból felvesse a kérdést: bizonytalan helyzetében vajjon hová fordulhat, ha netalán a sors kegyetlen keze hazátlaná sujtja, vajjon hol talál menedéket? Gazdasági szempontból is a józan ész diktátuma készlet arra, hogy felvegyük a kapcsolatot egy ujonnan épülő országgal, mely még idegenek számára is: a lehetőségek birodalma. A mi fejlődő iparunk számos produktuma — különösen a gépipar — kitűnő piacra találna Palesztinában. Kereskedelem szempontjából Palesztina már ma a legfontosabb összekötő kapocs, valóságos gócpont Afrika, Ázsia és Európa közt, olyannyira, hogy egy állam sem kerülheti el, mely export-import kereskedelmet bonyolít le a három világ-rész közt. De ettől függetlenül egy speciálisan helyi problémával kapcsolatban is különös figyelmet érdemel Palesztina. A magyarországi zsidó intellektuelek tulprodukciónak gondolunk. Palesztina, az építkezés rohamos fejlődésének arányában nyújt elhelyezkedési lehetőséget mérnököknek, orvosoknak.

Ideális, pszichológiai momentumok kihagyásával is, végnélkül tudnók felsorakoztatni azokat a gyakorlati okokat, melyek a magyarországi zsidóságnak Palesztina iránti érdeklődését indokoltá tennék. A magyarországi zsidóság azonban csak akkor fog ennek tudatára ébredni és akkoron fog jelentkezni, ha már a zsidóország előnyeit könnyen és biztosan lehet élvezni. Akkor azonban kérdezni fogják tőlük: hol voltatok az építkezésnél?

Dr. U. B.

Minden önértékes zsidó, aki érdeklődik a zsidó irodalom, művészet és tudomány iránt, előfizet a „Zsidó Szemlé“-re.

Grand Restaurant NEIGER TERÉZ-KÖRUT 4.

Magyarország, legelőkelőbb
KÖSER ÉTTEREM

Polgári árak
Kitűnő konyha
Elsőrangú italok
Naponta paprikás
hal Külön tervek

Sokolow és Troztkij

Mint a „Wiener Morgenzeitung“-ból értesülünk, Nachum Sokolow a temesvári sajtófogadtatásnál a következő reminiscenciát közölte: „Emlékszem arra az időre, midőn 1917-ben, közvetlenül a bolsevizmus kitörése előtt, Oroszországban voltam; Moszkvában gyakran találkoztam Troztkij-val. Bensőségesen intettem őt, hogy álljon el a kommunizmustól és hatalmas munkaerejét állítsa a dolgozó zsidók szolgálatába. Meghívtam, jöjjön Palesztinába és biztosítottam arról, hogy a fölépítő munkánál nagy vezérszerpet kap.

Troztkij azt válaszolta, hogy a palesztina-mozgalom tulajdonképp nem más, mint az Európából elkergetett zsidó tőke menedékhelye. Ama érvel szemben is, hogy Palesztinát főképp zsidó munkások fogják fölépíteni, hajthatatlan maradt.“

Sokolow úgy véli, hogy most már Troztkij bizonyosan belátta, hogy az események őt igazolták. Troztkijt, ezt a rendkívül tehetséges embert, elsöpörték helyéről, miután megszervezte az orsz. hadsereget és kivezette az orosz káoszból a tömegeket. „Biztos vagyok benne — fejezte be Sokolow, — hogy Troztkij már megbánta, hogy nem hallgatott szavamra.“

A Jewish Agency

A Jewish Agency megnagyobbításának terve, melyet főbb vonásaiban elfogadtak a cionista kongresszuson és melyet az „Actions Committee“ részletesebb formában is elismert, most kapta meg a különböző országok cionista szervezeteinek támogatását. Sok cionista szerint a kérdés oly ponthoz ért, hogy magyarázatra már ninesen szükség. De amióta a terv ellenzői oly élesen és támadólag lépnek fel, azóta nézetüket a reprezentábilis tábor véleménye alá vetik. A kérdés tagadhatatlanul nagy változást hoz szervezetünk életébe s jó lett volna, ha a kisebbségnek már alkalma lett volna véleményét kifejezni. Ezt sok erővel és igyekezettel tették, de nem győzték meg a többséget.

A „zsidó mozgalom“ terveinek ellenzői nem tudnak újabb tényeket felmutatni, melyekkel elmentállásukat igazolhatnák, régi érveik körül pedig egynéhány már érvényét veszítette. Álláspontjuk helytelenségét egyébként már sok tett bizonyítja, amióta — körülbelül 2 éve — némi siker mutatkozott. Az ellenzék rendszerint lehetetlen erőlködésnek — szerintük — nem fogják elérni Palesztinában. E feltevést azonban ma már említeni sem lehet. A mult évi newyorki konferencián az „Investment corporation“ végleges felállítása, több európai nemzetnek a nagy nemzeti munkához való csatlakozása, a nagy érdeklődés, melyet a zsidóság általában tanúsított a munka előrehaladása iránt, sok értékes érvétől fosztotta meg az ellenpártot. Már magának az általában lidércálomnak tartott tervre vonatkozó megbeszéléseknek is nagy eredményük volt. Elősegítették, még pedig nem kis mértékben, hogy a nemzeti vállalkozást kiragadják egy kis párt szűk keretei közül.

Igaz ugyan, hogy mi cionisták soha sem tekintettük magunkat pártnak. Mélyebb és alaposabb értelemben nem is vagyunk azok. Azonban kénytelenek vagyunk megállapítani azt a tényt, — bármennyire visszatetsző is, — hogy a zsidóság széles rétegei pártnak tartanak bennünket és — hacsak nem sikerül annyi zsidó pártot rábírnunk a munkára, a mennyit csak lehetséges — úgy állandóan annak is fognak tartani. Eltekintve a sürgető politikai és anyagi okoktól, teljes biztossággal merjük állítani, hogy a mozgalom kiterjesztésének terve mérhetően nemzeti fontossággal is bír. Különösen hangsúlyozzuk a nemzeti fontosságot, mert vannak cionisták, akik a többséghez tartoznak ugyan, amely pártfogolja a tervet, mégis bizonyos gyanakvással tekintik azt; elfogadják mint szükséges rosszat, a helyzet előrehaladottságára való tekintettel. A mi véleményünk szerint, bármennyire üdvös is a kiterjesztés terve nemzeti szempontból, még sokkal üdvösebb az általa Palesztinában várható anyagi előnyök szempontjából.

Ezeket megállapítván, egy pillanatra sem feledkezünk meg a nehézségekről, talán veszedelmekről, melyekkel szembe kell néznünk. Azonban hiszünk annyira eszménkben és azok feltétlen véghezvitelében, hogy nem riadunk vissza. Azt sem gondoljuk, hogy a jelenlegi állapotunkban való maradás és állapotunk tervbevett megmásításának tervét összemérve, kisebb veszély mutatkozik akkor, ha úgy hagyjuk továbbfolyni a dolgokat, amint vannak. Amennyire a kiterjesztési terv ellenzőinek érveléséből következtethetünk, nekik nincs alterna-

tívájuk, nincs meghatározott tervük, hacsak a „Wait and See“ (várni és megtekinteni) nem tekinthető annak; és néhány szószólójuk megjegyzései szerint, ugylátszik tényleg ez az, amire törekszenek.

Azonban a cionisták többsége szerencsére távol áll e véleményétől. Ez látható volt a legutóbbi Németországban, Lengyelországban, Ausztriában, Csehszlovákiában, Romániában tartott gyűléseken. Ezekben az országokban a cionisták tulnyomórésze félreérthetetlenül csatlakozott a végrehajtó bizottság terveihez. Ez a körülmény igen biztató jel.

Akiktől a magyar diákok tanulhatnak . . .

A jassii diákság harca a rendbontók ellen

A jassii diákság óriási zöme most nyíltan kifejezésre juttatja, hogy nemcsak nem vállal közösséget a rendbontó törekvésekkel, de nyíltan szembehelyezkedik minden olyan akcióval, amely az egyetem zavartalan békéjét veszélyezteti. A különböző diákszervezetek ennek kommentálására az alábbi közélényt publikálták a lapok utján:

„Alólírott jassii diákok, mint a különböző diákszervezetek és diákotthonok közösen megtartott gyűlésének megbízottai, felhatalmazást kaptak, hogy az egyetemi hatóságoknak és a közvéleménynek az alábbi határozatot hozzák tudomására:

Az a tény, hogy az egyetemet nem a szokásos formák között, hanem a katonai és rendőri hatóságok asszisztenciájával nyitották meg, nem a jassii diáktömegek rovására irandó. Háromezeröttszáz keresztény diák közül mindössze százkilencvenen tagjai a keresztény ligának és csupán ez az elenyésző számú cso-

oltve olthatatlan, örök fényt árasztson Cionra, a zsidó népre és az egész emberiségre.

Két napig tartózkodtak Jeruzsálemben, azután a patriarkák, majd Ráchel sírjához zárandokoltak és mindkét szent helyről az eddiginél még forróbb lelkesedést, tisztább, rajongóbb szívet hoztak magukkal.

Midőn végre elérkeztek az épülőfélben levő új kolóniába, ahol ezentul dolgozni akartak, gyönyörű látvány tárult eléjük. Szorgalmasan megművelt szántóföldek, illatos, dús narancsligetek, karsu pálmák, hatalmas eukaliptuszok, virágoskertekkel szegélyezett nyílegyenes utcák és ragyogó, tiszta, modern lakások. Végül pedig a napbarnította izmos, jókedvű chaluco, akik őszinte örömmel és igaz, testvéri szeretettel fogadták őket. Mindez úgy tűnt fel nekik, mint valami csodálatos, bűvös álom.

Néhány napi pihenés után hozzáfogtak ők is a munkához. Ez kezdetben szokatlan volt ugyan és nehezen ment, de a lelkesedés kitartásra sarkalta őket, úgy hogy aránylag egyszé rövid idő alatt belejöttek. Néhány hét múlva már senki sem vette volna észre a többiek sorában dalolva dolgozó három napbarnított chalucon, hogy még nemrég sápadtan és szomorúan görnyedeztek a jesivában. Vallásosságuk azonban legkevésbé sem csökkent és a tanulást sem dobták félre. Esténként elővették és még nagyobb kedvvel és szorgalommal olvasták, mint azelőtt.

Chaluc-társaikkal a legjobb egyetértésben és szeretetben voltak, de fájt nekik, hogy azok vallás dolgában kissé engedékenyek, a szombatot és az étkezési törvényeket nem tartják be eléggé szigorúan.

Natanel elhatározta, hogy szóvá teszi előttük a dolgot.

Meg is tette a legközelebbi összejövetelen, midőn valamennyi chaluc együtt volt.

Az istentagadók

Irta: **Gömöri Manó**

Mikor felemelkedtek, meghatottságtól remegő hangon mondta Natanel:

„Ugy elárasztja most a lelkeket a szabadság boldog érzése, mintha sokévi sötét börtönből szabadulva, kemény, jeges rabbilinesek pattantak volna le rólam. Otthon még a gheftó satnya ivadéka voltam, csak félig zsidó, álmodozó, szomorú; itt azonban, mintha nem is létezett volna két-ezer éves gólusz, közvetlen a makkabeusok utódának érzem magamat, erősnek, bátornak és egészen izzig-vérig zsidónak.“

„Valóban! Én is így érzem — szölt Efrájim. — De ezenkívül még hitemet is sokkal bensőségesebbnek, őszintébbnek érzem most, mintha valami csodálatos közelségben állnék az Istenhez. Hiszen a patriarkák, a próféták és a nagy gaonok szelleme lebeg itt körülöttünk és ennek tudatában akarva, nem akarva megtelik a szívünk a hit balzsamával.“

Most hirtelen megszólalt Dávid is, aki eddig elmerengve magába mélyedt és csak Efrájim utolsó szavait hallotta:

„Szeretném, ha meglátogatnók a szent romokat és a patriarkák sírját, mielőtt még munkához fognánk a kolóniában. Hiszen régi vágya és egyszersmind szent kötelessége ez mindhármunknak.“

Társai helyeselték e tervet. Utjuk tehát először Jeruzsálemben vezetett, ahol mély áhitattal fohászoltak a szent templom nyugati falánál. Az egykor oly csodaszép szentélynek e dísztelen, szomorú maradványa könnyekre fakasztotta őket és még erősebbé tette szívükben azt a szent elhatározást, hogy egy istenáldott, boldog zsidó jövőért dolgozzanak, mely a mult ragyogó dicsőségével kar-

port oka minden zavarnak, ami két esztendő óta a jassii egyetemen történik.

Ez a csoport ürügyül használja fel a nemzeti ideált, amelyre minden egyes román diák büszke. Ez a százkilencven diák a gyűlölet szellemét honosította meg az egyetemen, a gyűlölet és az anarchia szellemét. Még a tanáraikat is inzultálták, amely eseményekkel ez előadások felfüggesztését kényszerítették ki.

Mi kollégialis érzületünktől indítva, eddig nem akartunk harcot indítani ellenük; most azonban, amikor látjuk, hogy csak katonai erővel lehet rendet tartani az egyetemen, el vagyunk szánva arra, hogy megváltoztassuk magatartásunkat.

E célból barátságos felhívással fordulunk valamennyi kollégánkhoz, hogy hagyjanak fel rendzavaró kísérleteikkel s tegyenek meg mindent a rend biztosításának érdekében. Leszögezzük, hogy szükség esetén rájuk fogjuk tudni kényszeríteni akaratainkat.

Csak ilyen módon fogunk tudni végezni, így lehetünk felvilágosodott s tudással felfegyverzett férfiakká.

Egyszersmind szükségesnek tartjuk a közvélemény tudomására hozni, hogy a jassii diákság többsége lelke mélyéből elítéli ama néhány agitátor akcióját, akik végeredményben az ország ellenségeinek érdekét szolgálják. A munkára vágyó diákság a jassii egyetem újbóli megnyitását kívánja, amely egyetem a tudomány és a munka, nem pedig a többé-kevésbé politikai színezetű agitáció színtere kell hogy legyen."

A nagyjelentőségű közleményt valamennyi diák-szervezet elnöke aláírta.

Szobafestést,

mázolást elsőrangú kivitelben végez
TENCZER
VIII., Főherceg Sándor - utca 23/a.
(Horánszky-utca sarok.)

"Testvéreim! — mondta lelkes elhatározással — bár csak rajongva és esodálattal tudok beszélni arról a törhetetlen akaraterőről és hősi áldozatkészségről, melyet részletekről szent célunk érdekében kifejtteni látok, kénytelen vagyok mégis egy hibát megemlíteni, még pedig — sajnos — eléggé nagy hibát. Nem vagytok eléggé valóságosak! Ne haragudjatok, testvérek, hogy ezt a szemetekbe mondom; közös szent eszménk, zsidóságunk kényszerít erre. Hiszen bizonyára valamennyien ismeritek népünk történelmét, így hát azt is tudjátok, hogy legdrágább, legföltettebb kincse mindig a hit volt. Ez volt a lobogó fáklya, mely a két évezredes sötét góluszban jajos üldözések és véres mártírságok közepette megvilágította előtte azt az utat, amelyen haladva, megmenekült a megsemmisülés átkától, a népek tengerében való diestelen alamerüléstől és oly esodálatos erőt kölcsönzött neki, mely szinte hihetetlen áldozatokra képesítette. Végzetes könnyelműség volna éppen most, midőn jövőnk érdekében népünk minden erejére szükség van, e legfőbb erőforrását, a hitet könnyedén venni."

"Igazad van, testvér! — válaszolta barátságos hangon egy chaluc. — Bizony nem tartjuk be eléggé szigorúan vallásunk törvényeit. De ennek nem rosszakaratunk, vagy hitetlenségünk az oka, hanem az, hogy nem vagyunk velük eléggé tisztában. A góluszban úgy neveltek bennünket, hogy jóformán alig tudtunk meg valamit a zsidóságról, arról a sok lélekemelő szépségről, melyet magában rejt. Ha a sors keze nem vezérelt volna bennünket még idejekorán ide, az ősök áldott földjére, akkor, ki tudja, nem-e állottak volna már legtöbben közülünk azóta a keresztelő medence elé? De most már büszkék vagyunk arra, hogy zsidók, egészen lelkünk mélyéig zsidók vagyunk és szent, drága kincsünknek tartjuk zsidó hitünket is. És azt hiszem, valamennyi társunk közös vágyát tolmácsolom, midőn arra kérlek, testvérem, téged és két

A jelenlegi helyzet Palesztinában

Dr. Wolfgang Weisl, ismert és nagyrabecsült elvbarátunk, aki már több, mint egy éve állandóan Jeruzsálemben lakik és onnan tevékenykedik, mint a „Neue Freie Presse“ és a berlini „Vossische Zeitung“ levelezője, a napokban rövid ideig Bécsben tartózkodott és rövidre szabott ideje ellenére szeretetreméltóan fogadta munkatársunkat, kinek nagy vonásokban a következőképen vázolta Palesztina jelenlegi politikai és gazdasági viszonyait:

— Ha Palesztina politikai viszonyairól beszélünk — mondotta Weisl — akkor ma már pontosan különbséget kell tennünk bel- és külpolitika közt. Mert a történeti fejlődés következtében Palesztinának nagy szerepkör jutott a nagyhatalmak keleti politikájában és már rég megszűnt a brit mandátárius hatalom kizárólagos belső ügye lenni. Kelet-Ázsiában ugyanis most készül a döntő harc a nyugateurópai nagyhatalmak és Moszkva között, mely harc sem Angliában, sem Franciaországban, sem Középeurópában nem fog eldőlni, hanem a keleten. Mert itt akarja megrendíteni a kommunista propaganda az európai gyarmati hatalmak helyzetét, innen akarja megadni a lökést a brit világbirodalom legérzékenyebb pontjait, India és Egyiptom ellen. E fenyegető veszéllyel szemben Angliának és Franciaországnak mind szorosabban össze kell fognia, minden előbbi ellentétet a két hatalom között a háttérbe kell szorítani ama életfontosságú érdekekkel szemben, amelyeket e két állammal most közösen

társadat, kiknek szintén megadatott az a szerencse, hogy hitünk gyönyörű eszméiben és törvényeiben otthonossá tegyék magukat, figyelmeztettek bennünket, ha hibát követünk el, legyetek hit dolgában vezetőink, tanítóink!"

A chalucok valamennyien élénken helyeselték e szavakat, a három talmudista pedig kijelentette, hogy a legnagyobb örömmel állítják minden idejüket és erejüket e szent feladat szolgálatába. Igéretüknek eleget is tettek. E naptól kezdve esténként gyakran összejöttek a chalucok és mindig élénk érdeklődéssel hallgatták, amint a talmudisták egyike vallásos hitkedéstől áthevitett, érdekes előadást tartott a bibliából vagy talmudból.

Teltek, multak a hónapok, a chalucok fáradhatatlanul, változatlan lelkesedéssel dolgoztak, szívükben pedig a három talmudista önzetlen, buzgó munkája következtében mind mélyebben vert gyökeret a hit és egyre szigorúbban tartották be a vallás törvényeit. Mire a kolónia teljesen felépült, úgy érezték a chalucok, hogy a szívükben is kiépült tökéletesen a zsidóságuk azáltal, hogy benne a szeretet népük, őseik földje és őseik Istene iránt gyönyörű harmóniába olvadt.

A szentföldön pedig, sőt a góluszban is lassan esodálatos, magasztos hire terjedt az istenfélő, lelkes chalucok gyönyörű kolóniájának. Ugy emlegették mindenütt, mint a szentföld gyöngyét, lakóit szent chalucoknak nevezték és szentéletű rabbik ragyogó mintaképek állították oda tanítványaik elé a három uttörő talmudistát.

Csak abban a kis jesivában, ahonnan elkerültek, maradt még minden a régiiben. Ott még mindig gonosz istentagadóknak tartják őket, akik a kárhoznak adták oda a lelküket és ha véletlenül szóba kerülnek, jeges komorság ül a rabbi homlokára, tanítványai pedig rettegve gondolnak arra az iszonyú sorsra, mely e három istentagadóra a tulvilágon vár.

(Vége.)

Palesztinában

nagyra-beesült
éve állandóan
nykodik, mint
Vossische Zei-
deig Bécsben
ellenére sze-
t. kinek nagy
a Palesztina
rait:

nyairól beszé-
már pontosan
politika közt.
en Palesztiná-
talmak keleti
brit mandatá-
lenni. Kelet-
harc a nyu-
között, mely
szágban, sem
em a keleten.
unista propa-
lyzetét, innen
odalom legér-
ellen. E fe-
k és Francia-
l fognia, min-
között a hát-
u érdekeikkel
most közösen

zerencse, hogy
otthonossá te-
ha hibát kö-
tanítóink!"

helyeselték e
ntette, hogy a
t és erejükét e
leget is tettek.
tek a chalucok
mint a talmudis-
t, érdekes elő-

ok fáradhatatlan-
ívükben pedig
a következtében
vre szigorubban
kolónia teljesen
zivükben is ki-
hogy benne a
íránt gyönyörű

is lassan cso-
lelkes chaluc-
ték mindenütt,
chalucoknak ne-
képül állították
adistát.

man elkerültek,
mindig gonosz
ozatnak adták
nek, jeges ko-
pedig rettegve
három isten-
(Vége.)

kell megvédeniök. E küszöbön álló harcban Palesztina rendkívül értékes támaszpont a nyugati hatalmak szempontjából és azért nem is lehet eléggé megbecsülni azt a fontos szerepet, amelyet az ország a nagyhatalmak keleti politikája számára jelent. Így ősi otthonunkban a zsidókra hárulhat az a feladat, hogy előőrsei és védősáncra legyenek az európai civilizációnak. Másrészt természetesen meghiusultak azok reményei, akik a francia-angol ellentétből Palesztina részére hasznot huzni véltek. Eme lassanként kialakult érdekközösség Anglia és Franciaország között legelőször Husszein királynak a wahabiták elleni harcában nyilvánult meg. Téves az a felfogás, hogy Husszein veresége Anglia számítását keresztülhuzta volna. Ténylegesen Husszeint elejtette MacDonald — holott amaz előbb kedveltje volt Angliának — mihelyt messzemenő pan-arab tervei veszélyessé kezdtek válni úgy Angliára, mint Franciaországra nézve. Husszein veresége azonban nem maradt hatás nélkül Palesztina belpolitikájára, mert azáltal lecsökkent az araboknál az ellenállás szelleme. A zsidók és arabok közötti jó viszony kifejlődése annak elismerésétől függ, hogy a zsidó bevándorlás Palesztina összlakosságára nézve áldásos. És ugylátszik, hogy a dolgok ilyen irányu fejlődést vettek Husszein vereségének hatása alatt. A mandatárius hatalom is kezd az ország eme lassu politikai megnyugvásával számolni és különösen alaptalanoknak bizonyultak egyeseknek a konzervatív kormányrajutása alkalmából táplált aggodalma. A palesztinai kormányzóságtól a cionista végrehajtóbizottság részére a legközelebbi félévre kiadott bevándorlási certifikátok jóval meghaladják a beutazási engedélyek számát, melyeket a liberálisok vagy a munkáspárt uralma idején ugyanezen időtartam alatt kiadtak.

— Ami Palesztina gazdasági fejlődését illeti, az a kereskedői és iparos középosztályokhoz tartozók állandóan növekvő bevándorlásának jegyében folyt le, elsősorban a keleteurópai zsidóság köreiből. Nem folytak be hatalmas tőkék ezen az uton az országba, de ezek az emberek magukat és családjaikat el tudják tartani saját erejükből és amellet be tudják tartani európai életnivójukat. Legnagyobb részük sikertül nekik az országban gazdaságilag megvetni lábukat és kereskedelmi vagy ipari vállalataikat Palesztinába átültetniök. Voltak olyanok, akik arról panaszkodtak, hogy eme kispolgári elemek beözönlése megfosztja a zsidó telepítvényes mozgalmat heroikus jellemvonásától, hogy ezek az emberek azzal fenyegetnek, hogy a keleteurópai gheettet ültetik át Palesztinába, hogy egészségtelen gazdasági formákat vezetnek be Palesztinába, amely gazdasági formák már nem is illenek az ország jelenlegi gazdasági strukturájához. Érzékeny esztéták még azt is szemükre hányják, hogy a sok üzlet, amely Tel-Aviv minden sarkában megnyílt, megsemmisíti eme telepítvény sajátosságos kertvárosi jellegét. Eltekintve attól, hogy ilyen beszédmodor és hangulat merev

ellentétben áll a cionizmus egész szellemével, amely mindig elismerte, hogy az egész zsidó népnek, tehát valamennyi, egymás között annyira heterogén elemeinek ugyanaz a joga van a palesztinai otthonra, de az itt felhozott érvek előfeltételeikben is teljesen elhibáztak és a cionista felépítőmunka természetes fejlődési menetének megítélésében megnyilatkozó sajnálatos rövidlátásról tesznek tanúságot. Egy nép sem büszkélkedhet azzal, hogy csupa idealistából, csupa uttörőből áll és minél inkább megnyitják a kevésbé fenkölt gondolkozású elemek előtt az utat Palesztinába, akik az országban gazdasági tekintetben is meg akarják találni kielégülésüket, annál nagyobbra kell becsülnünk az ország gyarmatosítása terén véghezvitt teljesítményeinket. A chaluc ki-mondhatatlan fáradságok és nehézségek között épít hidakat és utakat, ezért hálával és csodálattal tartozunk neki, ámde az uttörőnek nem az a feladata, hogy ezeken az utakon és hidakon megálljon. Továbbvonul az ország belsejébe és őt követi a kevésbé ideálisan gondolkozó, mégis minden nép részére nélkülözhetetlen átlagmunkások nagy serege, mely az uttörőktől teremtett alapokon továbbépít, azok művébe lehel a valóságos életet és így vezeti el az országot idővel valódi hivatása felé. Így ezek az elemek új vonást hoztak a bevándorlási mozgalomba, amelynél különös figyelmet kell fordítani ama propagandisztikus jelentőségre, amellyel ez emberek letelepedése Palesztinában bír, mert ezek a galuthban maradt osztály- és hivatásbeli társaikra hatalmas vonzóerőt gyakorolnak, mindenkinek könnyebben esik a kivándorlásra való elhatározása. ha képviselve tudja odalent azt a népi és társadalmi réteget, amelyhez ő maga is tartozik. Ez a polgári vonás a bevándorlók között az ország kulturális fejlődésére is csak előnyös lehet és végül ez a réteg képezi az ezideig még mindig domináló munkásosztály helyes kiegészítését. A munkások politikai beállításáról azt mondhatjuk, hogy nagyon lecsökkentek közöttük a radikális áramlatok, miután a munkanélküliség a minimumra szállott alá; most már csak azok ténylegesen foglalkozás nélküliek, akik kommunista elveik miatt hirhedtek és ez okból nem találnak alkalmazást. A munkáspiac eme javulása nagyrésztben a zsidó magántőke számos ipari alapításának köszönhető és itt különösen ki kell emelni, hogy a vállalkozók önzetlenségben és önfeláldozásban egyáltalában nem maradtak el a többi zsidó lakosság mögött.

EZÜST disztárgyak

EZÜST evőeszközök

EZÜST sport- és versenydíjak

dús választékban, gyári árban

Schleifer ezüstárugyár, Budapest.
VII., Kazinczy ucca 14.
Telefon: József 135-28

**Gallérjait, fehérneműit,
felső ruháit** csak a „Király“ gőzmoso-
dában tisztítják kifogástalanul

VII., Király-utca 15. VII., Dohány-utca 20.
V., Bálvány-utca 23. IV., Magyar-utca 6.
Speciális függönytisztítás Telefon: 191-33.

Sokolov kolozsvári beszéde

Zsidó világnézet — Husz év története

Multkori számunkból anyagtorlódás miatt kénytelenek voltunk kihagyni Sokolovnak Kolozsváron tartott alanti két beszédét. Csak megrövidítve tudtuk volna közölni, már pedig meggyőződésünk, hogy véteztünk volna önmagunk és olvasótáborunk ellen, ha a két valóságos műremeket, legalább is megközelítő hűséggel nem adjuk vissza. Minthogy a hatalmas méretű Poale Cedek templom az összes hallgatókat képtelen volt egyszerre befogadni, Sokolov az érdeklődők ezreire való tekintettel kétszer beszélt. A nagyszerű fogadtatás és Bürger Albert elnök meleg üdvözlése után, szünni nem akaró taps és heada-kiáltások közepette kezdte meg Nachum Sokolov beszédét.

Ima és cselekedet

— Tudjátok meg, nem miting ez, ahogy ezt eleinte terveztük, hanem konferencia. Voltak, akik ettől az angol szótól megijedtek. Pedig nem jelent egyebet, mint emberek összejövetelét, tekintet nélkül arra, hogy két ember, vagy ezer ember jön össze egy téma megbeszélésére. Voltak, akik azt hitték, hogy e szó valahogy felfordulást jelent, forradalmat. Hiszen Önök tudják, hogy én milyen forradalmár vagyok (élenk tetszés). Minthogy pedig konferencián vagyunk, engedjék meg, hogy a konferenciákon divó szokások szerint leülhessek és ülve mondhassem el beszédemet.

— Hogy mi itt, a templomban tartjuk meg konferenciánkat, annak megvan a jó oldala. A prófétával mondom: Léch no böchadorechó ad jaavor zoam. Mi is visszavonulunk templomunkba, ahol otthon vagyunk, ahol nem politizálunk, ahol imádkozunk. Én nem akarom magamat nagy ortodoxnak feltüntetni, de származásomnál fogva és lélekben ott állok az ortodoxia oldalán. Es emlékeztetek benneteket gyönyörű imánkra, a Semone eszrére, amelyben Cionért és magunkért imádkozunk. Ha egy kicsit gondolkozunk, kell hogy rájőjjünk, hogy mi voltaképpen cionista módra imádkozunk. De nemcsak az országért fohászkodunk, hanem magunkért is. Elmondjuk refoenu hasém vonérofé, gyógyíts meg bennünket Örökkévaló és adj egészséget. Igaz szívvél kérünk az Örökkévalótól egészséget, mégis, ha valaki közülünk megbetegszik és ezt leginkább az ortodox érzelmiükénél tapasztaljuk, orvoshoz siet, professzorhoz, mert hiába, csak az ima egymagában nem használ, ehhez még emberi segítség is szükséges. Ugyanígy állunk Erec Jiszrael ügyével is, amelynek felépítéséért minden nap imádkozunk ugyan, de cselekednünk is kell majd érte. Ha imádkozunk: Hosivo softenu kevorisono — hozza vissza bírónkat mint egykoron, akkor ne csak kérjük ezt, hanem tegyük is valamit, hogy e kérdés ne maradjon pusztá ima, hanem legyen beteljesülés.

Itt a Tóra közvetlen közelségében valahogy közelebb érezzük magunkat az ideához és itt emlékeztetem Önöket Herzl szavaira, aki azzal jellemezte a cionizmust, hogy az visszatérés a zsidósághoz (Rückkehr zum Judentum). Évtizedek multak el e nagy lélek eltávozásá óta és ma is mennyire aktuális és mennyire igaz megjelölése a cionizmusnak e néhány szó! Vissza kell tértünk a zsidósághoz, tiszta homlokkal kell kiállanunk és csak ilyen módon tudjuk megszerezni más népek megbecsülését.

A példaadó Németország

Hogy a zsidó idea nem semmisülhet meg, ennek legjobb, legpéldaadóbb bizonyága Németország, ahol tudvalevőleg a háború előtt az asszimiláció olyan fékte-

lentül dühöngött, mint sehol egyebütt. A zsidóság itt majdnem minden rétegében német nemzeti volt, még németebb és még nemzetibb a született németeknél, mondhatnám százöt százaléban voltak németek. Ezek a zsidók a saját szabadságukat és saját emelkedettségüket kívülről akarták és nem értették meg a zsidó poétának a gyönyörű intését: Hisznaari mefor, kumi livsi bigde szifartéah ami. Nem saját népünk szépségeivel ékesítették magukat, aminek logikus következménye lett az a nagy kitérésű áramlat, amely a Heine-Börne felvilágosítási korszak jellegzetes tünete volt. S akkor jöttek a kis reformerek az ő naiv hitükkel, hogy az emancipáció Messiása ime már eljött és törölni kell az inakönyvből mindazt, ami Cionra és az áldozatokra vonatkozik. Milyen naiv hit volt ez, milyen szűk látókör! Mintha az emberek megváltoztak volna, mintha a technikai vívmányokkal együtt átférmálódott volna az emberek karaktere is. Azt hitték, elég, ha a zsidó ember más külsőt vesz magára, igyekszik elpalástolni származásának jellegzetes ismertetőjeleit és már teljesen német emberré vált. Percig sem gondoltak a talmudi igazságra, hogy birja afilu buelef lo batel. Az élő szerves lény nem semmisül meg bármily nagy tömegben, bármily idegen környezetben sem. Egy társas vállalkozásba vonultak, segítették fölépíteni a németek kulturművét, de ebben a társas üzletben elvesztették tőkájüket.

Az asszimilánsok unokái nemet kiáltottak

— Amikor a háború után ismét visszatértem Németországba, egészen szokatlan dolgot találtam. Valami csodás dolgot, úgy hogy önkénytelenül is Isten nagy hatalmára kellett gondolnom. Ezeknek az asszimilánsoknak unokái a háború után visszatértek a zsidósághoz, nagy német családok ivadéka, a leghiresebb asszimilánsok leszármazottjai dacos erővel nem-et mondtak ennek a régi ideológiának. Elvégre mi vagyunk a világ legrégebbi népe, — mondták magukban — királyok és próféták ivadéka vagyunk, csak nem engedjük magunkat kacón latevach — mint juhok odacipeltetni a romlásba. Elvégre életerős nép vagyunk, alkotó nép, eleven eszű. Amerika újjáépítésében nagy része van a zsidó munkaerőnek és miért ne lehessen ezt az erőt saját magunk javára hasznosítani? Ha Görögország kétezer év után ismét fel tudott éledni, akkor mi, akik megtartottuk népi karakterünket, miért ne tudnók népi erőink felhasználásával ugyanezt véghezvinni. A német zsidóságban nemes harag ágaskodik a megvetés ellen és a másodrendűség ellen, amellyel a zsidóságot kezelik. És ez a teljesen asszimilálódott zsidóság ime kibontja a maga zászlóját. Visszatér a zsidósághoz, a makkabeusok dacos büszkeségével. Nem kétszínűsködik, nem hizeleg, hanem azzal az egészséges bátorsággal megy, mint Dániel az oroslánveremben a maga utján.

— Vissza őseink erényéhez! Uj fegyverekkel, egységben, kivszó achasz — együvé tömörülve nyelvünk újjáéledésében keressük meg az egységet. Hagyjuk el belső életünkben a széjjelforgácsolódás átkát, ne hadakozunk egymás ellen anatómákkal, a cherem ma már levitézlett fegyver és ne higyjük, hogy a népeknek valami különös szükségük van reánk. Hozzájárultunk kulturájukhoz, sok széppel és hasznossal gazdagítottuk, de a világ kulturájának többet használunk azzal, ha mi a magunk kulturáját termeljük. Nyelvünkben visszatükröződik a zsidó géniusz, e nyelvet meg kell ismerni majd más népek jobbjainak is, muszáj megismerniök,

hiszen a világ erkölcsének alapjai e nyelven proklamáltak.

Legyen vége az új Bábelnek

— Azt fogják kérdezni, vajjon megbecsüli e népet a nyelvet. Tartozunk e megbecsüléssel atyáinknak is, akik ezer veszedelem között rejtették el e nyelv kincsét a máglyák elől. Tartozunk Josua ben Gamlaj szellemének, aki erkölcsi hatalommal vezette be a tankötelezettséget a zsidóságban. Tudjuk, hogy a középkorban a hébert nem hanyagolták el, feljegyzéseink vannak arról is, hogy kereskedők üzletei könyveiket héber nyelven vezették. Hálát adhatunk elődeinknek, hogy e nyelvet a vallásban konzerválták számunkra, de elérkezett az ideje annak, hogy e vallásban konzervált nyelv a nép élő nyelve legyen. Hiszen be kell látnia minden gondolkodó zsidó embernek, hogy lehetetlen helyzet, hogy két jiddisünk is legyen: az askenáz és a spanyol jiddis. Ma egy askenáz rabbi és egy szefárd chacham nem tudják megérteni egymást. Vége kell hogy legyen ennek az új Bábelnek. Bezzeg a Bet Josef és a Remo, akik közül az egyik askenáz, a másik szefárd zsidó volt és mégis nagyon jól megértették egymást. Vagy még tanulságosabb példa: A Ros, aki askenáz volt, Toledóban rabbi lehetett. Holott egész bizonyos, hogy nem értett spanyolul. Ám a régiek tudtak kitűnően héberül.

— Visszás állapot, hogy bokhanai zsidók perzsául, mások arabul, vagy spanyolul, vagy német zsargonban beszélnek. De még ennél is különösebb az a megoldás, amikkel évekként azelőtt Palesztinában kísérleteztek. Elzászból odakerült zsidók egy csoportja francia nevelést ajánlott és sikerült nekik francia tantervi iskolák útján a palesztinai zsidó nevelést elfranciásítani. Majd jöttek az angol zsidók és egy csoport angol nevelési generációt adtak Palesztinának. Csak hébert nem. Most már tudjuk, milyen fonák, milyen reakciós helyzet volt ez. A francia „kulturával” bíró zsidócskák nem akartak a kis országban maradni, hanem eligyekeztek Párisba, az angolul beszélők pedig Amerikába. Ezzel csak az emigráció kárhozatos folyamatát segítették elő.

— Abban az akkori atmoszférában én Varsóban héber napilapot indítottam és amikor erről a nyugati zsidók között beszéltem, úgy bámultak rám, mint valami varázslóra. A szívós munka gyümölcse azonban az, hogy immár fölgöngyölhetjük a héber nyelv zászlaját és kimondhatjuk a jelszót: Szefat Jisrael bő Erec Jisrael! Jisrael földjén Izrael nyelvének kell érvényesülni. És ezt a munkát a Keren Hajesszodnak kell véghezvinnie.

Vissza kell térni a zsidósághoz

— Ha az irlandi példát veszem, akkor látom csak, hogy mi mennyivel nagyobb eredményeket tudunk felmutatni sokkal kisebb eszközökkel. Irlandnak ez a mozgalmá körülbelül nyolcvan éves, a miénk mindössze husz éves. Irlandban a gyermekek közül azonban minden századik tud keltául, Palesztinában talán száz közül egy gyermek nem tud héberül. Irlandnak ez a nemzeti akciója évente a központi hatalomnak egymillió font sterlingbe kerül. Különböző magánakciók (egyesületek stb.) ennél is nagyobb összeget fordítanak e célra, míg a mi költségvetésünkben hozzávetőleg sem szerepel ez az összeg.

— Visszatérni a zsidósághoz! A zsidóság minden megnyilvánulását tiszteletben kell tartani, a konzervatív zsidóság megszentelt hagyományait éppugy, mint a feltörő ifjuság kék-fehér jeleit. Külsőségek ezek, de mély

eszmei tartalmuk van és mi zsidók eszmei nép vagyunk és minden korszakban jobb emberek akarunk lenni. Megtaláljuk sajátos kulturánk kulcsát nyelvünkben. Ki kell jutnunk a sötétségből a világosságba. Meaféla, lőrogadol.

A délutáni beszéd

Himnusz Palesztináról

Nachum Szokolov nagyhatású beszédét egy talmudi megállapítással kezdte:

— Minden dolognál felvetődik a kérdés: mi a materiája, milyen az alkata, mi a célja és ki a mestere. Ezuttal a materia Erec Jisrael, amelyet Isten is úgy alkotott, hogy ujjaépíttessék. Negyven évvel a Choveve Zion-mozgalom után már nyugodtan megállapíthatjuk, hogy az ország alkalmas az ujjaépítésre. Bizony negyven év előtt pusztaság és kietlenség tanyázott ebben az országban és ha mi mégsem esüggedtünk akkor a próféta szavai öntötték belénk a bátorságot: lechtéach achraj bamidbor beerec lo zerua. Mentünk a sivatagban, dolgoztunk és munkánk nyomán az ország ismét erec zovasz, tejjel és mézzel folyó ország lesz. A munkát Isten napja, Isten esője fogja kisérni. Ezt megállapíthatjuk a kísérletek éveit után. Kis ország a mi országunk és titokzatos, valaminthogy titokzatos maga Izrael népe. Ha valaki a zsidó népet csak külsőleg ismeri, nem találhatja rokonszenvesnek, a zsidó nép tömegei szegények, elhanyagoltak. Ha azonban betekintenek a zsidó nép családi életébe, a zsidó nép lelki tisztaságába, más-ként ítélnék bennünket. Ugyanígy Palesztina földje. Ezt a földet nem szabad a Cook-utas felületességével nézni, mert akkor csak öveket és homokot lát az ember. Azonban közelebről nézve Erec Jisrael életét akkor meg lehet állapítani, hogy csakis ez a nép lehetett az, amely istenért és nemes dolgokért harcolt.

Az ország varázsa

Az ellentétek bámulatos, misztikus országa ez. Ha az ember Jeruzsálemtől Jerichoig kétórás utat utazik, a klímának olyan változását érzi, mintha Angliából utazna Itáliába. Ha Jeruzsálemből a Tiberiás tó felé jut, Galileába akkor a vidéknek valami csodálatos varázsát érzi. E táj azt a benyomást kelti az emberben, mint egy zengő fohász, mint a zoltárnak egy szép fejezete. Rávé dörövin a legmagasztosabb, ahogy azt a kabbalisták kifejezik. A háttérben Naftáli hegyei előttünk, Hermon hóföfötte kapuja látszik a bámulatosan tiszta légben. A távolság közelséggé válik ebben a kristályos levegőben. Ha feljebb megy az ember, szubtrópusi klímára akad, nagy hősséggel. De ezt a hősséget ellensúlyozza a közeli Hermon hegy kellemes, hűs levegője. Azután tovább a fehér Libanon különös perspektívájával. Ha az ember ezeket látja és ennek a kis országnak hangulata átszüremlődik lelkében, megérti, miért indult ki innen az egyistenség híte, hogy miért költöttek itt az első himnuszt isten birodalmáról; borchu nafsi... Csak itt élhettek a nagy próféták: Ámosz, Jezsajás, Jeremiás. A gyönyörű pálma, a régi ec hador is itt termelt és emberei is pálmához voltak hasonlatosak: egyenesek és nemesek. Itt érzi az ember, hogy a zsidó nemzet a zsidó tan, az emberriesség és a nép mennyire egy és ugyanaz: achad hu. Nézzük a Karmel hegyét és lelkünk visszazsall a próféta időkbe Eljahu mellé, akinek nevét kimondani sem tartom magamat érdemesnek. Eljahu mellé, aki Istenért badakozva mondotta: Aki velünk van, álljon az Isten

VÉTKEZIK

ki nem a BACK-féle
kóser étteremben étkezik
VI. KER., HAJÓS UCCA 12. SZ.
Lázár ucca sarok. (Az opera mögött) Telefon 142-38.

oltára mellé, aki ellenünk, menjen Baal ormára. Ma megisméltódnak ezek az idők. Vagy velünk, vagy ellenünk. Nincs hely Zwischenträgerek számára. Ne jöjjenek nekünk tanácsokkal és közbeeső indítványokkal és okoskodásokkal. Emlékeztetem önöket I. Napoleon egyiptomi hadjáratára, amelyre eljöttek a tudósok is, hogy hieroglifákat betűzzenek. De háborus idők voltak akkor és a tudósok motoszkálása zavarta a felvonuló seregeket. Akkor adta ki Napoleon ismert parancsát, hogy az öszvéreket és tudósokat felre kell állítani. Hadiállapotban vagyunk Palesztinában a természettel és a hadiállapotban lévő népeknél tudvalevőleg a pártok egységfrontot csinálnak. Az újjáépítés munkáját is egységfronttal kell végeznünk. Nem engedhetjük elvizenyősíteni mozgalmunkat. Eljahu zászlója int felénk: Velünk, vagy ellentünk!

Ha az ember a mai Jeruzsálem utcáin végigmegegy, gyönyörű városban találja magát, horim szoviv lo, pompás hegyek környezetében és megáll a har ha Zofim, a Scopus hegyén, nem talál szavakat érzelmei számára. Talán majd eljön a költő, aki hangot ad érzéseinknek, amit a galutban nem is érezhetünk.

Husz év előtt

— Mondhatom, esoda volt, ahogy a mi munkánk megindult és ahogy meglett. Egy napon — husz évvel ezelőtt — beállított hozzánk néhány jaffai zsidó. Persze projekttel jöttek, minden zsidónak van egy projektje a zsebében. Panaszkodtak, hogy Jaffában nincs megfelelő világítás, iskola, bizonytalan a helyzet, piszkos, nem tudják hol neveljék gyermekeiket.

— Mit akartok — kérdeztem tőlük — és hogy akarnátok megoldani ezt az ügyet?

— Van hely, igaz, hogy homokos hely, de mi ott le akarunk telepedni!

Értelmetlenül állottam a kivánsággal szemben és bosszusan kérdeztem tőlük: hát hová akartok menni, hát mivel akarjátok eltakarítani a homokot. Nem tudjátok, hogy ehhez milliárdok kellene és csak Hollandia volt az, amely dűnait eltakarítani tudta, mert állam volt és így hatalommal és eszközökkel rendelkezik.

A zsidók azonban nem engedtek és követelték ötven család nevében, hogy szövetkezetüket pénzzel támogassuk. Majd megfizetik, — mondták — Istenem, soha senkinek nem voltunk adósai. Aki tudja, hogy mit jelentett a török érában az építkezési engedélyek megszerzése, csak az tudja értékelni azt a munkát, amit ezek a zsidók véghezvittek. De tudják meg, hogy e makkoskodó zsidók szándékából és később odaérkezett zsidó munkájából lett Tel-Aviv, a pompás héber város. S ugyanígy létesültek oázisok a homok- és kötengerben, így jött létre Rison és így munkálják meg az Émeket és így lesz néhány év múlva a homok és kötengerből csupa oázis. Mert chalucaink vannak, akik a pogromok poklából menekülve jöttek ide és életüket áldozzák Erec Jisraeleért.

Zsidók bosszuja

A zsidók moesarakat száritanak, olyan foglalkozás, amit zsidók nem igen üztek magukért, ha csak nem Macrajim földjén, Faraóért. De most magukért csinálják ezt, a zsidó népért. Mi megcsináltuk, amit mások csak teoriában ismernek és imájukba foglalnak. Amerikai gyorsasággal épül az ország és Jeruzsálemnek felső részén, ugyanott, ahol Simon hacedik fogadta Macedóniai Sándort és ugyanott, ahonnan Vespasianus Titus indította meg faltörő kosaival a rohamot Jeruzsálem falai ellen, ugyanott épült kétezer év múltán a zsidó

szellem hatalmas vára: a héber egyetem. Kétezer év múlva így bosszuljuk meg magunkat a rómaiakon, akiknek már csak emléke él. Zsidó bosszut veszünk. Erec Jisrael lesz a világ szive. Minden áldozatot erre a célra kell összpontosítani, mert becsületes materiális alapot kell adni az országnak; a szellemiek csak így tudnak érvényesülni benne. Egészen más lesz a zsidóság világhelyezete, ha majd a népszövetségben ott ül Palesztina zsidó képviselője. Építsünk magunkért. Biztosítsuk emberi egzisztenciánkat, önértetünket, hiszen nemesak a mának élünk, egy nép, amely idáig fentartotta magát, az örökkévalóságé. Isten áldása a többi népekre, de mi is akarunk valakik lenni.

Széljegyzetek

Josephus Flavius, zsidó történetíró: A mi népünkről köztudomású dolog, hogy az egymással mindenben egyetért.

Pascal, keresztény filozófus: E nép (a zsidók) csupán testvérekből van összealkotva.

En, a ma embere: Mily bús anachronizmusok ezek.

Silberstein Adolf az 1875-ben megjelent „Zsidó évkönyv”-ben még reménykedett: Akarjunk csak, fejlődünk csak és tíz év múlva szeretni fognak bennünket, mint Pharaó szerette Józsefet, Ahasverus Mordechait, Lessing Mendelssohnt, Goethe és Schleiermacher Spinozát, a német nép Börnét és Heinét. — Kedves hittestvérem, érzett ön már valamit ebből a szeretetből? Pedig már öt évtizedje vár rá.

A renegát zsidók nem hisznek Mereskovszkij szavainak: Az üdvösség a zsidóktól jó. De ha egy zsidó mondaná nekik ugyanezt, még nevetnének is.

Egy régi statisztika szerint a magyar zsidók nagy része: kordoványos, kupakoló, pakfongmives, piperész, taplókészítő, hajhász, tyúkszemirtó stb. volt. Tehát nem szellemi pályán működtek. Pedig Joseph Jakobs statisztikája szerint a zsidók leginkább kitűnnek a zenében, a drámai művészetben, a költészetben, az orvosi tudományban és nyelvészetben. — Ma állandóan a zsidók merkantil-szellemeiről esik szó és mégis a „numerus clausus” szörnyszülöttet melengetik a keblükön. Hol itt a logika?

Huszár Károly (azt hiszem, mindnyájan ismerjük) már egy negyed századdal ezelőtt feltalálta az antiszemitizmus „perpetuum mobile”-jét: Amíg talmud lesz a világon és a talmud szelleme szerint élő zsidó, addig ne számítsanak Izrael fiai nyugalomra, békére és boldogságra, — mert addig mindig lesz — antiszemitizmus. — Ez az igazság. És mégis mily sokan vannak, kik betörnek a nagy feltaláló fejét. (Merc.)

Gyertyatartókat

különböző nagyságban gyárt és gyári áron ad
MIKA, rézarugyár,
Budapest, V. I., Kazinczy-u. 47. Telefon: József 128-27

CSÁNGÓ JENŐ hőröndös és hőrűszmüáru különlegességek
Budapest, Rákóczi-ut 39, József-körút sarok. Telefon: József 129-25.

Sternberg Elza ötvösművész

Ez a derék, kedves, halkszavú teremtés, aki nagy és sok küzdelmek után, erejét meghaladó erőfeszítések árán, lángoló zsidó szívvel, forrongó zsidó lélekkel és nagy, fanatikus akarással végre révbe jutott, ott a révben, a csendes munka, a dicsérő elismerés, az erkölcsi és anyagi siker révében — meghalt. Az elismerésért soha nem dolgozott, pénzért nem tolongott, szerény volt, mint a hallgatag munkás, de örült, ha szépet teremtett. Első budapesti kiállításán az Ernszt-muzeumban már feltűnt az északi művészettel párosított zsidó vonalaival és mindinkább közeledett a tiszta zsidóságot lehelő témákhoz. Apró ötvös munkái nemes egyszerűséggel öleltek át egy-egy leheletszerű gondolatot és a forma a lényeggel egy volt. Szeretett volna iskolát nyitni, hogy a lelkét tanítványai lelkén át vigye az örökkévalóságba. Végre Bécsben a zsidó hitközség egy mecénása megcsinálta neki, hogy egy Simon Makkabi sekérről ezüst másolatot készíthessen. Szinte tündökölt szomorú kis arca. Mikor meséltem neki az óhéber iparművészetéről, a színekről, a falak fehérségéről, a felcsillanó aranytárgyokról, mintha látta volna, amit mondtam. Sok-sok tanítványa biztosan megsiratja és örökebe veszi emlékezetét. Porteste, a szerény, tulszerény porteste elporlad; finom esontoeskái, finom sárgás remekművekké foszlanak és nem hajlitgatnak, formálnak, sodornak szorgosan. De amit éltükben teremtettek azok élnek és azt lehelik: én vagyok Sternberg Elza lelke. — Szegény, ázott, csapzott madár megtértél.

B. A.

Textilipari Központ Palesztinában

A palesztinai textilipar kedvező kilátásaira való tekintettel a Jaffában élő Rosenberg testvérek (Lodzából) kidolgozták egy kooperatív textilgyár tervezetét. Abból a szempontból indultak ki, hogy egyes egyének aligha alapítanának ilyen gyárat, tehát szövetkezeti alapon kell az alapításnak történnie. Összeköttetést akarnak teremteni az ipar és mezőgazdaság között, hogy ilyen módon tegyék lehetetlenné a kríziseket, melyek nem ritkák a textiliparban.

A gyárnak lesz néhány száz szövőszeke melletti fonó-, festő-, gyapjufonó műhelye stb. A termelés 85 százalékban gyapotárúkkal látja majd el a palesztinai szükségletet és 15 százalékban vegyes árukat szállít Szíriában.

A szövetkezet tagjainak száma 300-ra rugna. Mivel a gyár fölépítése kb. 90.000 angol fontba kerülne, minden egyes szövetkezeti tagra 300 font esnék.

Minden egyes tag 12 dunamnyi földet kap. Ebből 7 dunamot számítanak egy lakóháza (áll 2 szobából konyhával), az 5 dunamnyi maradékot pedig földelékültetvényre használnák föl. Minden szövetkezeti tag élő leltárt is kap.

A föld, lakóház és leltár költségei szintén 300 fontot tesznek ki. Ezzel szemben minden szövetkezeti tag megélhetése 50 százalékát (vagyis egy ötfejú család eltartása felét) a mezőgazdaságból fedezné.

A tervezetet beható tanulmányozás után elfogadta a cionista végrehajtóbizottság. Egyidejűleg tárgyaltak a „Pika“ palesztinai képviselőjével egy kölesön érdekében. Ezt oly feltétellel engedélyezték, hogy alakul egy 300 főnyi csoport, amelynek minden tagja 400 fontot ad; ebben az esetben a „Pika“ adja a hiányzó 200

fontot személyenként. Azután egy egész komplexumot vásárolnak, hogy egy zárt kolonizációt alapítsanak.

A tervezet iránt érdeklődők küldöttségét néhány hónappal ezelőtt Lengyelországba küldötték, hogy ott megfelelő propagandát fejtsenek ki.

A küldöttség főtevékenységét Lodzban fejtette ki, amely — mint ismeretes — a lengyel textilipar központja.

Január utolsó hetében zárták le a taglistát, miután Lodzban 200, Tomaszowban 25 és Bialystokba 75 személy jelentkezett.

A legközelebbi hetekben Lodzban gyűlést rendeznek, amelyen be fognak számolni az eddigi eredményekről.

Minden önérzetes zsidó, aki érdeklődik az egész világ zsidóságának eseményei iránt, előfizet a „Zsidó Szemlé“-re.

Legolcsóbb bevásárlási forrás
PERZSA, SMYRNA
és egyéb SZŐNYEGEK,
antik butorok. *Telefon: J. 123-59.*

„ANTIKART“ DOB-UTCA 31.

Sirtáblák, sirkövek,

Jahrzeitáblák készítését, temetői javításokat olesón elvállal Margitta Miksa, kőfaragó iparos, Budapest, VII., Dob-utca 98. sz.

Betonvasárusító és Vasipari rt.

Budapest, V., Akadémia-utca 10. szám.
TELEFON: 159-16.

Betonvas, hengerhuzal, vasgerenda, falkötővas kikészítve, drótsodronyszeg minden méretben és mennyiségben.

HÁLÓSZOBÁKAT

ebédlőket, uriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha- és előszobaberendezéseket legmérsékeltebb árban szállít: Sándor Ignác butorárúháza, Dessewffy-u. 18.

ORT. KOSER BAROMFI

Naponta friss vágású **elsőrangú** kiskunfélegyházi baromfi a legolcsóbb napi árban kapható: **SZEGÁL MIKSA V., Visegrádi-u. 18.**
TELEFONHÍVÓ: 104-96.

A budapesti orth. rabbinátus felügyelete alatt álló üzletében. Telefon útján feladott rendeléseket legpontosabban házhoz szállítom.

Szövő-, kötő- és varró-fonalak

Kohn Vilmos fonalárugyárában. Budapest, VII., Király-u. 1

Fangó-iszapkúrák

Dr. PAJOR

szanatónium vizgyógyintézetében
Budapest, VIII., Vas utca 17.

Ugyanott
ortopédia
gyógy-
gimnasztika
Zander-termek

Ritka alkalom!

Gyönyörű hálók, ebédlők komplett leányzóba készített garnitúrák, nemcsak hirtetem, de tényleg 20%-kal olcsóbban adom. **Fried Jenő, VI., Gyár-utca 17.**
Szondy-utca sarok.

Újdonság! BARBIN KÉSNÉLKÜLI BOROTVÁLÓ POR. *Illatos, kellemes, olcsó.* Szállítás postacsomagokban is. **Újdonság!**
Gyártja: **Hungária Vegyészeti Gyár Budapest, VII., Wesselényi-u. 21.** — TELEFON: J. 93-35

A zsidók természetszeretete

A fák ünnepére

A talmud a fák ünnepét „ros hasonó“-nak, újévnek nevezi. A rügyfakadás, a bimbófeslés új életet hoz a természetbe s a tavasz kibontakozása a dermedtség kódéből új élethangulatokat old fel. A természet ujjáébredését ünneplik a zsidók és mégis azzal vádolnak bennünket, hogy nincs érzékünk a természet szépségei iránt, nem tudjuk értékelni a szabad természet nagyszerűségeit. A fák ünnepe kedvező alkalom, hogy röviden rámutassunk az igaztalanságra.

A Szináj pusztájában vándorló nép, mely vízforrások mellett pálmák alatt pibent, nem lehetett közömbös a természet iránt. A tábor körül lerakódó harmat és a fölszálló fűrj tekintetét a föld és az ég felé irányította. Meg kellett ismernie a növény- és állatvilágot; ismernie kellett a napot, mely aratásra érlelte a gabonát, az esőt, amelyért imádkozott, a vihart, mely levverte az olajfák bogyóit. A bibliai étkezési törvénye nem egyéb, mint az állatok seregszemléje. Izrael népe tudta az állatok tartózkodási helyét, ismerte erejét, tollzatuk és szőrzetük színét.

A természet keretbe foglalja Izrael népének ősi történetét. A zsidóság bibliai multja nemesak egyetemességében viseli magán a szabad természet világosságát, hanem azok a kis mozaikszzerű történetek is, amelyek nem egyszer idillikus megvilágításban mutatják be a bibliai hősök életpezódjait. Kinn a természet színefalai között játszódnak le. Jákob itatás idején találkozik a juhokat legeltető Rachellal a mezőn, a kútnál, az egyszerű pásztornép naiv szépségű társadalmi találkozóhelyén. És nemesak a hun-magyar vitézek rabolták el Dul király leányait a rétről, Benjámín fiai is a szőlők dusan rakott venyigéi mögött leleselkedtek a silóbeli leányokra, midőn azok a mezőh körtáncot lejtettek. Számos példa felsorolása is csak szemelvényes mutatója volna annak, hogy a zsidó történelem klasszikus zománeu eseményei következetesen kapcsolatban voltak a természettel.

Ugyancsak nehéz volna felsorakoztatni mindazokat a példázatokat, parabolákat, hasonlatokat, melyek gazdagon adják annak megismerési lehetőségét, hogy a zsidóság szoros és szerves érintkezésben állott a természettel, a növények és állatok világával. E korban ugyanis az öntudatlan törekvés a konkretizálásra oly módon nyilatkozott meg, hogy csaknem kizárólag a természet szolgáltatott anyagot az elvont fogalmak és gondolatok helyettesítésére. Ez a ténybeli adottság pedig csak úgy magyarázható meg, hogy az a nép, melyhez a próféták és a zsoltáros költő szólnak, benne élt a mindenségben és együtt élt a természeti tüneményekkel, jelenségekkel és változásokkal. Példázatokkal tanítani, erkölcsi tételeket parabolákban feloldani, s a talán kissé elvontnak látszó meghatározásokat hasonlatokkal a megértéshez közelebb hozni és mindezeket egyetemesen a természettel kapcsolatban, csak oly nép számára volt lehetséges, mely feltétel nélkül jártas lévén mindabban, ami a természetre vonatkozik, megértette az intéseket és okult a példákból. Mert egyébként hatástalanul hangzott volna el Jótám meséje a fákról Abimelek királyválasztásakor, ha nem ismerte volna Izrael népe az olajfa, fügefá, szőlőtő és tövisbokr gondozásának, ültetésének, rendeltetésének minden titkát és nem fűződött volna ezekhez a fákhöz és növényekhez számos gondolat és lelki tulajdonságot jelképező szimbolikus megértés. Az igazság és az örök béke uralma Jesajás ihletett meglátásában csak annak a népnek fantáziáját ragadhatta meg, amely nép a háziállatok vonásaiban a jólelkű, a vad-

állatok magatartásában a gonosz indulatu emberekre vonatkozó jelképes ábrázolást látott.

A „Kszuvim“ könyveinek költői lapjain kiapadhatatlan teltséggel adódnak a természeti meglátások, melyek a líra és a dráma, a szerelem és a filozófia hangulatos vonalainak egybeolvadásából támadnak. Egy-két szép kép bemutatása itt nem lehet cél, mert ugyis homályban maradna a halvány, derengő körvonal és ennek kiépítése csak azoknak lehetséges, kik áthatolnak e költői könyvek sűrű képerdején. Csak egyet említsünk okulás végett. A népdalok ismert kedveskedő hangja már az Énekek éneke hymenaeusszerű dalaiból kiesendül. És ez a dal a kedvest galambomnak hívja s a leánynak hajfürtje már itt is hollófelete.

A zsidóság fejlődési utvonala az ősalapotból a természet átérzéséig fokozatosan kimutatható. A kiindulási pont: a fejlődésletra legelső foka, midőn az ember, ha mindjárt zsidóvá lett is ivadékaiban, egy volt a természettel. Majd az ösztönök belső hatása alatt tudatosan fel tudta fogni a természet jelenségeit, utánozta és érzelmeinek együttérzőivé tette. Utóbb annyira közel hozta önmagához, hogy a természet ismerete segítette a gondolatok átélésében. A zsidóság természetszeretétét később fokozta a tartózkodási hely, a hangulatokat bőségesen árasztó tájék, a maga vonzó természeti szépségeivel, paradicsomi éghajlatával, enyhén simogató illatával. Az érzelmei és a természeti jelenségek között mutatkozó viszony nem korlátozható, mert ez nem az egyének kisajátított képessége, hanem az embernek, mint a természet egyik alkotóelemének lelki struktúrájában rejlő ösztönszerűség. A természet és egy nép jellege, a természet és az egyén hangulata között fennálló, ma már tudományos elméleteken nyugvó viszonylat szükségképpen kimutatható jelenvalóságát nem határozhatja meg más, csak a környezet, a vidék, az éghajlat, az övező életfentartási lehetőségek. S e tekintetben ugyanazon természeti törvényszerűségek érvényesek minden népre, északon és délen egyaránt. A lelki jelenségeknél, az értelmi és érzelmi megnyilatkozásoknál pedig még inkább általánosítható a tény, hogy a kultúrnép életében mindenkor érvényre jutott a természet költői meglátása, a természetnek ráhatása az emberi lélekre.

—Id—

Minden önértetes zsidó, aki tudni akar a palesztinai zsidó nemzeti állam felépítésének részleteiről, előfizet a „Zsidó Szemlé“-re.

Butor szükségletét

mindenki

FÜRST LEÓ butorgyárában szerzi be és cégét ajánlja BUDAPEST, VII. ker., Rottenbiller-utca 6. sz.

Orthodox koser

Salamonné izletes és olcsó konyhájáról próbaabéddel meggyőződhet. Havi és heti abonnenseket elfogadok. Bejáró vendégeknek tartalmas étlap.

Bpest, VI., Király-utca 8, I. 42.

MENORÁK

sárgarézből olajra és gyertyára különböző nagyságban szállít

MIKA, rézárugyár, Budapest, VII., Kazinczy utca 47.

Izrael gondolatvilágából

Angyal, állat, asszony

„Férfinak és asszonynak teremté az embert.“ Így mondja a Tóra. Ebből az következik, hogy egykoron az ember egy testű, kettős nemű és kettős arcú lény volt, csak később szelte kettős testüvé.

(Midras Berésisz Rabbi.)

Különös szeretettel tüntette ki Isten az embert; szent és tisztos helyről alkotta. Honnan teremté? A szent templom helyet volt az, hol a jeruzsálemi szentély oltára állott, onnan vett egy lapáttal port s beléje lehelte a lelket.

Miért jár a férfi az asszony után, miért nem az asszony a férfi után? Erre Rabbi Doszta azzal felelt: a tulajdonos keresi az elveszett dolgot, nem megfordítva, a férfi vesztette el oldalbordáját, amiből az asszony leti s ezért keresi.

(Nida 31 b.)

A Szentföld

A nagy Rabbi Chanina Babiloniából a Szentföldre indult. Utjában köveket szedett fel a kezeivel latolgatta a sulyukat és amig könnyűnek találta azokat, mindig azt mondta: „még nem vagyok Erec Izraelben.“ Amikor úgy érezte, hogy sulyosak a kezében a kövek, felkiáltott: a Szentföld kövei ezek és megcsókolta őket és alkalmazta rájuk a Zsoltár (72. 15) szavait: „a Te szolgálóid szeretik Ción köveit és porában gyönyöröt találnak.“

(Keszű bosz. 112.)

Ami erősebb a halálnál

Rabbi Simeon, Chalafta fia egy b'risz mila ünnepségre volt hivatalos, eléje és a többi vendégek elé mind öreg hétéves bort tettek. A házigazda így szólt az egybegyűltekhez: „Ebből a borból félreteszek még, fiam örömnappjára.“ És a vendégek ették és ittak egész éjjelnek idejéig. R. Simeon bizott erejében és nekivágott ebben az órában az utnak. Hát találkozott a halál angyallal, akinek igen különös volt a formája. A böics megkérdezte a feléje jövőt: Ki vagy te? Az angyal azt mondta: Isten követe vagyok. Chalafta kérdezte: Miért oly dult a képed? A halálangyal felelt: Ama beszédek miatt, aminőket az emberek egymásközt folytatnak, mindig arról szólnak: mi tervük a jövőre és nem gondolnak arra, hogy minden pillanatban elszólíthatatnak. Az az ember, kinél vendégségben voltál, azt mondta, hogy borát fia lakodalmára tartogatja és az az ember harminc nap múlva meghal. Erre azt kérte Rabbi Simeon: Hagyd hát tudnom az én időmet!... A halálangyal azt felelte: Cselekedeteikben Isten örömét telheti és még ráadhat néktek életéveket; amint írva van: „Isten féltelme az életet meghosszabbítja.“ Erre azt felelte Rabbi Simeon: Legyen Isten akarata, hogy épugy mint nincs hatalmad az én sors-cédulám felett, úgy ne legyen hatalmad meggátolni az ünnepségen hangoztatott jókivánságokat. Így is történt. Rabbi Simeon imája meghallgatásra talált s a gyermek életben maradt.

(Midras Kóhelet.)

PERZSA- és gyári szőnyegek, futók, átvétők

OLCSÓ ÁRUSÍTÁSA

SOMOGYI LALOS VII. DOB UCCA 22

A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága őszinte gyászban jelenti, hogy nagyrabecsült alelnöke, az intézet hervadhatatlan érdemű vezérigazgatója

Méltóságos

báró ULLMANN ADOLF

ur

a főrendiház tagja, a Ferenc József-rend nagykeresztese, stb. stb.

február 5-én délután jobblétre szenderült.

A megboldogult ötven esztendővel ezelőtt kezdte meg pályafutását a Magyar Általános Hitelbanknál, melynek élén több mint másfél évtizeden keresztül vezérigazgatóként működött. Gazdag tudásának egész tárházát a legnagyobb odaadással és lelkesedéssel bocsátotta jó és rossz időkben az intézet rendelkezésére, melynek hatalmas oszlopa volt. Nemes jelleme, lebilincselő egyénisége, páratlan szivjósága mindazok tiszteletét és ragaszkodását biztosította számára, kik őt ismerték. Kiváló tevékenységének nagy eredményeivel kitörölhetetlenül írta be nevét Magyarország gazdasági életének történetébe. A Magyar Általános Hitelbank minden időközön át a legnagyobb tiszteletben fogja emlékét tartani.

Budapest, 1925 február 5-én.

A porosz zsidó hitközségek országos szövetsége tagjainak megválasztása

Február 1-én folyt le az első választás a poroszországi zsidó hitközségek országos szövetsége, a német zsidóság aránylag erős részvétele mellett.

A liberális asszimiláns párt erőpróbának akarta felhasználni az első választásukat. A cionisták, akik mint zsidó néppárt léptek a választási küzdelembe, nagyon meg lehetnek elégedve a választások eredményével. A német cionisták úgy szerepeltek eddig a német zsidóságban, mint egy csoport, amelynek kvalifikációját ugyan elismerték, de amelynek számbeli jelentőségét sokszor lebecsülték. A választási eredmények megmutatták, hogy a német cionisták számbelileg is egyike a német zsidóság leglényegesebb és legerősebb csoportjainak. A zsidó néppárt körülbelül az összes mandátumok 30%-át kapta. Nagyon sok városban a szavazatok mintegy 40%-át adták le a zsidó néppárt listáira. Berlinben is, a legfontosabb és központi helyen, sikerült a cionista pozíciót lényegesen megjavítani. A néppárt itt 14.441 szavazatot kapott 16 mandátummal. Ehhez jönnek még a Poále Zion 1700, a vallásos középpárt 4900 és a konzervatívok 2700 szavazattal, míg a liberálisok hatalmas erőlködéseik és nagyon erős propagandájuk ellenére csak 24.673 szavazatot nyertek. Tehát itt a cionisták igazán nagy sikeréről beszélhetünk.

Reflexiók Sokolov budapesti látogatásához

Már két hét telt el Sokolov budapesti látogatásától, de még élénk emlékezetünkben van. Jóllehet, a nagy vezér talán fájó érzésekkel gondol vissza budapesti élményeire. Az a néhány lelkes ember, ki szent idealizmusától hajtva ott volt az emlékezetes estén, legföljebb csak bebizonyította Sokolov előtt, hogy az eszme él, hamu alatt parázslék. De hol voltak azok a nagy zsidó tömegek, melyeknek ott kellett volna lenniök, ott kellett volna sorfalat állniok a pályaudvar üvegboltozata alatt? Hol maradtak a magyar zsidóság vezetői, hogy miként más országokban, ők is meghajtották volna lobogóikat a legnagyobb és legnemesebb zsidó eszme herosza előtt? ... Nem voltak ott a vezetők és nem voltak ott a tömegek. Ott volt egy lefonnyadt ága a zsidóság nagy zöldelő tölgyének ...

A maroknyi csapatot, (az orient express zárolt vonat lévén), először nem akarták kiejtani a perronra. Aztán híre jött, hogy csak 20 embert engednek ki. Sok embert láttam, aki oda volt. Mindegyik ki akart menni várni a vezért. Egyesek odaálltak a perron ajtajához, hogy első lehessenek a kimenetelkor. A portás felajánlotta szolgálatát, hogy kicsusztatja a társaságot. Nem tudom mire vélni a nagy előzékenységet: meghatottságból, tiszteletből a várakozó tömeg iránt avagy sokkal materiálisabb okokból ... Tény azonban az, hogy kiengedték az egész csapatot a főnökség és a vámiszt közös beleegyezésével. És a kb. 100 főnyi tömeg a meglehetősen hideg januári estén a lelkes hangulattól felmelegedve helyezkedett el a sín pár szélén, hova pár perc múlva begördült méltóságosan az orient express ...

Mialatt Sokolov német, francia és angol nyelven tájékoztatta a cionizmus helyzetéről és eredményeiről a magyar sajtó képviselőit — mellém szegődött az inspekciós vámiszt. Kinek segítségével jutottunk ki a perronra. Figyelte Sokolovot és megkérdezte tőlem, hogy miről beszél. Megmondtam neki és hangsúlyoztam, hogy eddig német, francia és angol nyelven beszélt. A vámiszt megértette, hogy mit mondtam és fennhíjjázza így szólt: „magyarul beszéljen“ ...

Sokolovot teljesen a sajtónak engedték át a 30 percre, meddig Budapesten tartózkodott. Az újságírók általános szempontokat tartottak előtérben és így a magyarországi zsidó élet szervei bajairól Sokolov nem kapott részletes felvilágosítást, holott ez lett volna egyedüli lényeges eredménye az ő itt tartózkodásának. A jelenlevők soraiból tettek ugyan egyesek egynehány igazán nem odavaló kérdést — mire Sokolov nagyon diplomatikusan válaszolt. A társaság legnagyobb része egyszerű zsidó emberekből rekrutálódott és mégis Sokolov a legnagyobb demokráciával viseltetett irányukba. A királyokkal, államfőkkel tárgyaló nagy zsidó diplomata mondhatni jól érezte magát egyszerű, de lelkes zsidó testvéreinek társaságában. Még mondják aztán nekünk, hogy nincs nálunk demokrácia.

Sokolov kíséretéhez tartozott tikarán kívül a leánya. Igaz, hogy Sokolov hatalmasan sugárzó egyénisége mindenkinek lekötötte teljes figyelmét — mégis feltűnt az a nagy egyszerűség és nagy szerénység, mellyel apja oldalához simult. Megkérdeztük, hogy mivel foglalkozik? „Édesapám utazásaiban — szolt mosolyogva Sokolov leánya — kíséretét alkotom, míg otthon szerény tehetségemhez képest segíték neki a lapszerkesztésben.“ Sokolov leánya különben nagyszerű stílusztá. Büszke is rá az apja ...

A 30 perc letelt. Nagyon gyorsan mult el. Akik ott voltunk, nem éreztük az időt. Elszállt, mint valami finom aether láthatatlanul, érezhetetlenül. A társaság felállt és Sokolovval az élén megindult ki a perronra. Sokolov megállott a hálókoesi ajtajában és lenézett a lent sötétlő kis tömegre, mint a vezér. Egynehányan hangos szóval invitálták Budapestre egy előadásra. Sokolov intett, hogy lehetséges. És most halkán, de akaratlanul és öntudatlanul rakezdttünk a Kol od báleváv hangjaira. Amikor a torkokon kibuggyant a hang, mindenki érezte, hogy valami a torkára nehezedik, valami nyomasztó fojtogatás. Mintha mindenki körülnézett volna. Egymásra néztek a szegény zsidók. A nyugati pályaudvar kegyetlenül száraz és elhagyott csarnokában félve szálltak felfelé a hangok — mint Noe galambjai az özönvíz után ... Sokan abbahagyták, de a dal, az ének nem veszett el, hanem halkán is tovább zengte egy elhagyott nép reményét, a kigördülő expressvonaton távozó vezér fülebe ...

Herskovits Ferenc.

A lemergi „Dreyfus pör“

A lemergi Steiger-ügy, úgy látszik, egy lengyel Dreyfus-üggé névi ki magát. Mint ismeretes, a hadbírószék bizonyítékok hijján nem ítélte el Steigert, hanem a rendes bírósághoz utalta át. Ukrán tanuk és ukrán forradalmi bizottságok azt híresztelték, hogy a lengyel államelnök ellen lemergi tartózkodása alatt történt merényletet ukrán oldalról követték el. Ennek ellenére a vizsgálóbíró még most is fentartja azt a koholmányt, hogy a zsidó Steiger volt a merénylő. A varsói rendőrség letartóztatott több ukránait, köztük egy bizonyos Panczyszynt. Ezt tartja egy másik ukrán, Mikelik, a merénylet elkövetőjének. Panczyszyn azonban bizonyítani tudta alibijét. A lemergi vizsgálóbíró erre kihallgatta Mikeliket, az ukrán följelentőt; ez állítólag kijelentette, hogy néhány zsidó bírta rá, hogy a hamis adatokat vallja Panczyszyn ellen és ezért állítólag 5000 dollárt ígérték neki. Mikelik vallomása alapján a lemergi vizsgálóbíró, dr. Rutha, letartóztatta a legutóbbi napokban a zsidó kézművesegyesület elnökét, Glasermant, helyettesét, Münzet, a legnagyobb lemergi nyomda tulajdonosát, Ignatz Jägert, Kornhaber mérnököt és egy detektíviroda tulajdonosát, Dwornickit, miután már előzőleg a nevezetteknel házkutatást tartottak. Az általánosan becsült kiváló zsidó polgárok letartóztatása óriási feltűnést keltett a zsidó nyilvánosság előtt. A zsidó sejmklub egy küldöttsége azonnal interveniált a varsói központi helyeken, ahol minden lehetőséget megígértek, de kijelentették, hogy egy még függő eljárásba a beavatkozásnak nincs helye.

MEGJELENT AZ ILLUSZTRÁLT SZENTIRÁS a család és az iskola részére!

III. KÖTETE: A PRÓFÉTAI KÖNYVEK.

Utóbbi része **Benedek Kata** eredeti rajzaival.
Ára füzve . . . . . 98.000 K Eredeti félvászon kötésben 126.000 K
Eredeti egészvászson kötésben 140.000 K

AZ I—III. KÖTET EGYÜTTES ÁRA:

Füzve . . . . . 238.000 K Eredeti félvászon kötésben 315.000 K
Eredeti egészvászson kötésben 350.000 K

Megrendelhető az összeg előzetes beküldése, vagy utánvét útján a szerkesztőnél: **Dr. Fronkel Bernát** vallás-tanár.
Budapest, VIII., Teleky-tér 5 és lapunk könyvosztályában

Az Úr Cionban

Aranyos felhőn hir-dalok jöttek
Halk, azur-kupolás reggelen:
Ma csodákra ébredt minden élet
Legendás, Ur-szentelt Keleten.

Dalol az erdő, dalol a mező,
Felujjongnak ma, akik sirtak,
Öröm-fényt hint Dávid büszke tornya,
Mint miriád csodaszép csillag.

Hegy és völgy felett Illés lelke száll.
Galambok búgnak: béke, béke.
Selyem-fodros, fehér Jordán-habok
Táncolva szöknek fel az égre.

És harsona zeng. Izzó napkorong
Szikrázva cseng-bong a hegy fölött.
Reng a föld, reng a menny. Halleluja!
Az Ur, Adonáj, Cionba jött!

Gömöri Manó.

Élénk építkezés Tel Avivban

— Saját tudósítótól. —

Sokat irtak már az utóbbi időben Palesztinában és különösen Tel-Avivban mutatkozó építkezési lázról, de a tények meghaladnak minden elképzelést. Az ezen nyáron érkezett bevándorlók serege semmi módon sem tud elegendő lakást találni. A számos ujonnan épült ház sem tudja a keresletet kielégíteni. Ha három személyt számítunk egy szobára, havonként legalább 300 új szobát kellene építeni és gyakran még kétszerannyit is. Természetes, hogy a nagy lakáskereslet következtében a bérek igen megrágultak s a háztulajdonosok jó üzletet csinálnak. Egy szobáért havonta 3 fontot fizetnek s egy kicsit kényelmesebb lakásért 4—5 fontot is. De nemcsak a háztulajdonosok hibásak a magas bérben, hanem a lakást keresők száza is, akik minden bért megfizetnek akár egész évre előre is. Akik még olesón béreltek lakást, most albérlőknek adják ki szobáikat és így erősen felhajtják a béreket.

Az utolsó hónapokban Tel-Avivban több mint 300 új ház épült, többnyire kétemeletes épületek, úgy hogy átlagban kb. 1000 háromszobás lakás, azaz 3000 szoba készült el. De ez még a kereslet felének sem elég, mely pedig az új bevándorlók következtében folytonosan emelkedik. Utóbbi időben némi tőkével bíró elemek bevándorlása kezdődött meg. Az új bevándorlók 10—12%-a nagyobb tőkés s jelentékeny szavalékat tesznek ki a kistőkéséik is. Tőkéjük befektetésére legjobb alkalom a házépités s így óriási az érdeklődés háztelkek iránt; hihetetlen árakat fizetnek. Aki ismeri Tel-Avivt, tudja, hogy a Herzl-utca a háború előtt csendes kis hely volt, ahol csak tanítók és hivatalnokok laktak. Amióta ebben az utcában megengedték az üzletek nyitását, Tel-Aviv kereskedelmi centrummá vált. Most kezdik itten a „régik” házaknak — legrégebb 16—17 év előtt épült — lebontását, hogy helyükre kétemeletes üzletházakat építsenek. De nem minden bevándorló várja meg türelmesen míg házat építhet magának. Ezek gyakran már kész házakat vesznek, melyeket a gazdag amerikai zsidók adnak át nekik nagy haszonnal. Ezen utóbbiak most új házakat építenek, melyeknél szintén meg fogják találni a számításukat. Ha a bevándorlás továbbra is a jelenlegi mértékben folytatódik, akkor még további 1000 új házat lehetne még építeni és még ez sem elégítené ki a lakáskeresletet.

Keren Hajessod

A Keren Hajessod közgazdasági tevékenysége

A nagy probléma, mely elé a megnagyobbodott bevándorlás a Keren Hajessodot állítja, a városi kolonizáció és az építkezés problémája. Az építkezés nemcsak az új bevándorlók lakásszükségletét elégíti ki, hanem munkáról is gondoskodik, tanult munkásokat nevel és lehetőséget nyújt egy egész sor rokon iparágnak. A zsidó munkásoknak építőtevékenységre való nevelése szempontjából nagy jelentőségre emelkedett a „Solel-Boneh” nevű munkás-szövetség. A Keren Hajessod a Solel-Boneh részvénytőkéjétől 8000 fontot átvett és ennek fejében kedvezményes részvényeket kap, melyek 6% erejéig részesülnek a tiszta nyereségben. A Solel-Boneh a maga részéről köteles ugyanakkora értékben részvényeket eladni, valamint üzletvezetését a Cionista Végrehajtó Bizottsággal összehangzásban egészséges gazdasági alapokra fektetni. Ép ily fontos az építkezések szempontjából a hiteltörlesztés. A Keren Hajessod az utóbbi hónapok alatt a General Bank of Palestinának összesen 52.849 fontot utalt át. Hasonlóképpen vett át még a Keren Hajessod 2000 font értékben kedvezményes részvényeket az Iparbanktól és ezekért szintén jogosítva van 6% erejéig a tiszta nyereségre. Az Iparbank kötelezi magát ugyanakkora értékben eladni részvényeket és hogy üzlete csak készpénz által biztosított hiteltörlesztésre szorítkozik és e készpénz értéke a kölcsön kétszerese lesz. A Keren Hajessod a Rutenberg Villamos Társaságnak és a Palestine Land Development Company-nak is egyik fő részvényese. Csak november havában is 7000 fontot utalt át a Palestine Land Development Company-nak.

A serény építkezés és a dohányültetés mindezideig szerencsésen oldotta meg a bevándorlók munkakérdését. Magában Tel-Avivban átlag 100 ház épül havonta és a nagy szilikát téglagyár ennek következtében elhatározta, hogy két csoportban dolgozik és ezáltal produktumát a kétszeresére emeli. Magasabb képzettségű iparosokban még hiányt is szenved Tel-Aviv.

Az építkezés mellett még a dohányültetés az, mely nagyszámu munkásságnak ad foglalkozást. A szedés már megvolt és a csomagolási munkálatok nemsokára szintén kezdetüket veszik. Időközben egy bizonyos munkanélküliségtől tartottak, de hála, a Keren Hajessod által teremtetett kedvező helyzetnek, az egyáltalán nem volt érezhető. Ellenkezőleg, még arra volt szükség, hogy az elcsomagolási munkálatokhoz 700 új chalu bevándorlását tegyék lehetővé. A dohányipar föllendülése az országban, a jövőben is egyre nagyobb számmal foglalkoztat majd zsidó munkásokat.

Az immaigrációs- és a Munka-Departement tevékenysége lehetővé tette, hogy a Keren Hajessod biztonságban és gyorsabban láthassa el munkával az új bevándorlókat. Jaffában és Haifában az új immigráns-házak, melyek felépítése hatalmas összegbe került, a Keren Hajessod birtokába mentek át. Ezen új házak nemcsak sokkal megfelelőbbek az előbbieknél, kedvező fekvésük és hygienikus berendezésük fogva, hanem az ezelőtt a Keren Hajessod által fizetett nagy lakásbérhez viszonyítva, jókora megtakarítást is jelentenek. A Munka-Departement állandóan jelentékeny kölcsönöket ad a nyilvános munkák elvégzésére, mely egyúttal nagyszámu foglalkozást tesz lehetővé. Így csak az utóbbi két hónapban is a következő kölcsönöket szavazta meg: 700 fontot utépítésre Rechavjah új kerületében Jeruzsálem mellett, mely összesen 1400 fontba kerül, 700 fontot a Munkásszatóriumnak Morzában, mely 9000 fontba került, 2000 fontot a „Sir Herbert Samuel” ro-

mániai ahozának a Karmelen, 2000 fontot a „Hapoel Hamizrachinak“, 2000 fontot az alsógalileai kolóniáknak utépitkezésekre, 500 fontot az Iparosok Szövetségének és 2000 fontot a Solel-Bonehnek, mint előleget különböző munkálatok elvégzésére. Ez csak egy része azoknak a kölcsönök, melyeket szeptember és október hónapokban közmunkák elvégzésére bocsátottak ki. Ehhez járul még egy egész sor kisebb kölcsön, melyeket az Immigratiós-Departement az új bevándorlóknak adott, hogy letelepedésüket lehetővé tegye és azok a kölcsönök, melyeket a Departement kisebb és nagyobb vállalatoknak bocsátott rendelkezésre. A Keren Hajessod így tehát egy nemzeti hitelintézmény feladatát teljesíti, melynek azonban nem szabad kizárólag a hitelt felvevők javát szem előtt tartania, hanem ügyelnie kell a bevándorlás és a munkaszerzés nemzeti érdekeire is. Csak konstruktív támogatás a felépítési munka érdekében lehet itt a jelszó.

IRODALOM — MŰVÉSZET

Zsidó színpad Közép- és Kelet Európában. Bécsben a zsidó színpad barátainak február 2-iki megbeszélésén elhangzott ama jelszó, hogy zsidó színpadot kell teremteni Közép- és Kelet Európa részére. Dávid Hermann, az ismert rendező, a vilnai színésztársulat volt tagja, jelenleg Romániában vendégszereplő társulatával új repertoirt állít össze és ősszel két- vagy háromhónapos vendégszereplésre Bécsbe jön. A társulat Bécsből kiindulva Közép- és Kelet Európába megy körutra. Így, remélik, sikerül majd a bécsi és a közép- és kelet európai zsidóknak együttműködésével egy központi színtársulatot szervezni, amelynek megteremtése és fentartása az egyes városoknak nem volna lehetséges.

Héber munkásnapilap Palesztinában. Jaffában április 1-én egy héber munkálap jelenik meg. A Histadruth Hakolih sajtólap erre a célra egy gazdag munkásbaráttól 1000 fontot kapott. A további 1000 fontot pedig a zsidó munkásszervezetek, mint a Solel Boneh, Munkásbank, Hamaschbir, szereztek meg. 10.000 előfizetőre számítanak.

A Zsidó Szemle könyvosztálya

Könyvosztályunkban az alant felsorolt könyvek kaphatók:

Méir Áron Goldschmidt: Egy zsidósors (3 kötet összesen)	95.000
S. J. Agnon: És a meggörbedt kiegyenesedik . . .	25.000
Kacér Illés: Gólem ember akar lenni	10.000
Gizskalay János: Támár	35.000
Nachum Sokolow: Új zsidó (kötve 17.000), füzve	13.000
Paneth Hermann: Utazásom a Szentföldön	7.000
Solem Alejchem: Leégett nemeselek (kötve 20.000), füzve	15.000
Gizskalay János: Gús Chalov látomása	32.000
Kabalisták és esodatevők	13.000
Gizskalay János: A titok.	10.000
Max Nordau: Doktor Kohn (Dr. Löwy fordítása)	18.000
Dr. Patai: Héber költők, 5 kötet összesen	200.000
Dr. Patai: Zsidó írárok II., III. összesen	80.000
Dr. Patai: Kabala magyar és német	40.000
Dr. Patai: Politika nélkül	40.000
Dr. Patai: Babilon vizein	40.000
Salom Asch: Fiatalok	6.000
Osirikov: Zsidók (színmű)	5.000
Feuerstein: Versek (héber)	15.000
Gorion: József és testvérei	7.000

HIREK

A Vatikán a zsidó Palesztina elleni uszításokat nem helyesli. Amint az „Ita“ Rómából jelenti, a jeruzsálemi latin patriarecha Monsignore Barlanua elhatározta, hogy a különböző európai államokban előadást fog tartani a cionizmus ellen. Utóbb kénytelen volt tervével felhagyni, mert a Vatikán e szándékát nem helyeselte. A Vatikán kijelentette, hogy elítél minden kísérletet, mely a palesztinai békes viszonyok megzavarására vezethet.

Az új palesztinai pénzegység. Palesztinában rövidesen új pénzegységet fognak bevezetni. A kereskedelmi körökben felmerült az az óhaj, hogy a most bevezetendő új pénzegység éppen olyan magas, állandó értéket képviseljen, mint a font. A jaffai zsidó kereskedelmi kamara felhívta a „High bizottság“ figyelmét arra, hogy az állandóság egy kisebb pénzegység bevezetését is szükségessé teszi. A zsidó és az arab bizottság együttes ülésen elhatározta, hogy egy angol font értékű pénzegység mind héberül, mind angolul a „dinár“ nevet kapja. A dinárnak tizedrészét héberül „sekel“-nek, arabul „miskál“-nak hívják. Egy negyed sekel neve „darehon“. A legkisebb értéket a dinár tizedrészét (két pfennig) zsidóul „prutá“-nak és arabul „selo“-nak nevezik.

Az Izr. Tanügyi Értesítő jubileuma. Az Izr. Tanügyi Értesítő, a magyar zsidó tanitóság közlönye, utraindulásának ötvenéves ünnepére gazdag tartalommal jelent meg. Az ünnepi szám a pedagógia hivatott művelőin kívül megszólaltatja a zsidóság szellemi vezetőit is, kik ünnepi cikkekben emlékeznek meg az Értesítő eddigi nagyjelentőségű kulturmunkájáról, humanisztikus törekvéseiről és jövő feladatairól. Ez utóbbi kérdést fejtegeti cikkében dr. Patai József, a Mult és Jövő szerkesztője is: „Többet kell foglalkoznia az Értesítőnek az *egyetemes zsidóság kérdésével*, a *héber nyelvoktatással*, amely szerintem a zsidó oktatás gerince. A héber nyelvtanítás hanyatlása a zsidóság hanyatlásának legfőbb okozója. Ma már *mint élő nyelvet* kell a hébert bemutatni és tanítani. Foglalkozni kell az Értesítőnek az *új szentföldi élet* pedagógiai vonatkozásaival. Ha a tanító az Értesítő információi alapján elmondja az iskolában a régi bibliai helyeken alakuló új zsidó gyarmatok történetét, közelebb hozza a gyermek lelkéhez a Biblia színhelyét, eseményeit, életét.“

Palesztinában nincs munkanélküliség. Ben Gurion, az ismert palesztinai munkásvezér, a palesztinai munkásszervezeteknek „Kuntres“-i általános konferenciája alkalmával rámutatott arra, hogy ez az utolsó alkalom, mikor a munkásszervezetek vezetői nyugodtan tárgyalhatnak az egyes munkásproblémákról, mert a munkanélküliség nehéz gondja nem zavarja őket. Itt-ott akad ugyan még egy-két munkanélküli, de viszont egynéhány munkában valóságos munkáshiány észlelhető, s ez a munkáshiány különösen a földművelésnél és az építőiparban napról-napra nő. Ezen iparágakban majdnem minden új bevándorló azonnal elhelyezkedést talál s belátható időn belül ezekben a munkáágakban nem lesz annyi munkás, mint amennyire szükség van.

Báró Rothschild kölcsönt adott a palesztinai zsidó hitközségek szövetségének. Judge Rosenblatt energikus munkájának végre sikerült a különálló palesztinai zsidó hitközségeket egy szövetségbe tömöríteni s számukra egy közös kölcsönt felvenni. Báró Rothschild Judge Rosenblatt terveinek első tanulmányozása után a „Picá“-nál a cél támogatására egy társaságot szervezett, amely a terv megvalósítása végett a szövetségnek érdekeltséget vállalt.

Minden cionista! Móra Kunó

(a VAC tagja) szabóműhelyben dolgoztat. VII., Miksa-utca 2.

Ullmann Adolf báró halála. A magyar gazdasági élet nagy halottja nem volt elvbarátunk, de ellenfelünk sem volt. Alkotó erejét a magyarság érdekének szolgálatába állította, de egyike volt azoknak a zsidóknak, kiket nem szakított el teljesen a környező világ, hanem élete végéig megtartotta kapcsolatát a közönséggel, melynek kötelékébe tartozott. Áldozatkészsége gyakran megnyilatkozott a zsidó hitközség iránt, s ez a szellem tradícióvá nemesedett családjában.

A cionisták üldözése Oroszországban. Minskből Rigáig át jelentik, hogy egy titkos cionista szervezet felfedezése alkalmával 50 cionistát elfogtak. Az elfogottak közül 20-at Palesztinába, 30-at pedig Szibériába száműztek. A további jelentések szerint a Hitachduth azon huszonöt tagján kívül, akiket Moszkvából Palesztinába utasítottak, a Zeire Zion Hatachduth számos tagját Oroszország távoli vidékeire száműzték. A száműzöttek egy másik csoportja pedig char-kowi, moszkvai és odesszai börtönben várja ítéletét. Jekaterinoslawban a Zeire Zion Hitachduth újabb nyolc tagját bebörtönözték, s a legújabb jelentések szerint a Cionista Szocialista Pártból Szentpétervárott is elfogtak 50 embert.

Uj szálloda Jeruzsálemben. A jeruzsálemi központi szálloda tulajdonosának, Amdurskynek az a terve, hogy Jeruzsálemben egy új, nagy és a modern igényeknek minden tekintetben megfelelő szállót nyit, a közeljövőben megvalósul. A szálloda étteremből és 150 hálószobából fog állni, 250 személy részére berendezve. A modern technika vívmányainak felhasználásával felépülő szálloda kényelem tekintetében a legelsőrendű európai szállodákkal is ki fogja állni a versenyt. Az építkezés összesen 70.000 fontba kerül és 2—3 kőnapon belül meg is kezdődik. Azt remélik, hogy 5686 peszachján átadhatják a szállodát a rendeltetésének.

5000 font adomány a jeruzsálemi egyetem részére. A sidneyi (Ausztrália) cionisták egyesülésének elnöke, Morris Symons, a „Jewish Chronicle“ szerint 5000 fontot adományozott a jeruzsálemi héber egyetem részére.

Palesztinai utlevelek. Mint az „Ita“-nak jelentik Jeruzsálemből, nemsokára megkezdik a palesztinai utlevelek kiadását. Az utlevél külalakja az angol utlevelekhez lesz hasonló és négy nyelven: angol, arab, héber és francia nyelven lesz kiállítva.

Villanyvilágítás Tel-Nordauban. Most már Tel-Nordauban is bevezették a villanyvilágítást. A fuvarosok egy helyi sztrájkja következtében némely helyen késedelmet szenvedett a vezetékhalózat lerakása. A legtöbb lámpa már villanyfényben ragyogott a napokban.

Dr. Weizmann utazása Amerikába. A cionista világszervezet elnöke, Prof. dr. Weizmann, február 4-én Southamptonban az „Olympic“ hajón Amerikába utazott.

A növekedő chaluc-bevándorlás. Az előbbi hónapokkal ellentétben december havában a chalucoknak Palesztinába való bevándorlása növekedett. A hivatalos számok szerint 1665 bevándorló közül 436-ot biztos alkalmazás alapján engedtek be. Ez utóbbiak főképp oly mezőgazdasági vagy ipari vállalkozásoknál helyezkedtek el, melyeket közvetlenül vagy közvetve a cionista szervezet finanszírozott a Keren Hajeszod eszközeiből. Vagyonnal rendelkező bevándorló volt 705, míg 307 oly egyén is bevándorolt, akiknek eltartása teljesen az ország lakóira hárul.

Gyapotültetvények Palesztinában. Amint a „Doar Hajom“ jelenti, Palesztinában nagy figyelmekkel kísérik Himburgnak, a jól ismert ültetvényesnek palesztinai és mezopotámiai utazását. Himburg Anglia tengerentuli részén működő gyapottermelő részvénytársaságnak élén áll s rendkívül nagy befolyása van a manchesteri iparra. Himburg, ki Bagdadból érkezett Palesztinába, az újságíróknak kijelentette, hogy terepszemlélt szándékozik tartani. Véleménye szerint Mezopotámiában az Euphrates völgye, Palesztinában a Jordán völgye Anglia gyapotüzemségletének több, mint felét kitermelhetné. Különben is, mondta a társasága, sokat vár Palesztinától, mert elegendő tőke állván rendelkezésére, könnyű szerrel fektet akár egy millió fontot is ültetvényekbe.

Száritó és lámpaelemgyár Haifában. A J. és T. Salamon cég egy száritó és lámpaelemgyárat alapított Haifában. Tizennyolc embert foglalkoztat, akik közül 4 szakmunkás s 14 tanulatlan. Naponta kb. 15—35 fontot keresnek. A nyersanyagot Európából hozzák be; az elemek oxigénpor, magnézium és graphitkeverékből állanak. Naponta átlag 300 elemet tudnak előállítani, amelynek darabja Palesztinában a nagykereskedésben 2 fontba kerül.

Propaganda a Palesztinai Földmívelési Társaságról. A „Palestina Economic Societi“ titkára, dr. A. Aloni-Sussnitzki Londonba érkezett, hogy propagandát csináljon a társaság tagjai szaporításának érdekében. A társaság ezelőtt négy évvel alakult Tel-Avivben, az ország gazdasági állapotának s lehető legjobb kihasználásának tanulmányozására. Rövid fennállása alatt nagyon szép eredményeket ért el. A társulatnak zsidó, angol és arab tagjai is vannak.

A Haifai Kereskedelmi Központnak nyújtott kölcsön. A Haifai Kereskedelmi Központ létesítésére 30.000 font kölcsönt szereztek. Az erre vonatkozó szerződést a Kereskedelmi Központ tagjai és Max Schulman Borout James irták alá. Schulman 50.000 fontot adott a jelzett 30.000 helyett.

Házasság. Impozáns keretek között ment végbe 1925 február 8-án déli 1/41 órakor a Rombach-utcai templomban néhai dr. Adler Illés budapesti főrabbi leányának, dr. Adler Anna orvosnak és dr. Deutsch Imre orvosnak esküvéje. A barátok és érdeklődők százaival meg százaival zsúfolásig megtöltötték a templomot, melynek ünneplő közönsége közt megjelentek a zsidó társadalom legelőkelőbb képviselői.

A püspökladányi zsidóiskola „Hamisoószor“ ünnepe. A püspökladányi zsidó iskola Berkovits Szeréna tanítónő lelkes vezetése mellett nagysikerű „Hamisoószor“-ünnepélyt rendezett. A tanítónő előadást tartott a Szentföldről, a tanulók pedig zsidó dalokat énekeltek és szavaltak. A tanítónőtől kezdve a legkisebb gyermekig mindenkinek dereka kék-fehér szalaggal volt övezve s a feje virággal díszítve. A megragadó kép a zsidó tavasz élő virulása volt. A hangulat oly fokozottan nyilatkozott meg, hogy egy kis keresztyény lányka sirva kérte zsidó tanítónőjét, adjanak az ő derekára is kék-fehér szalagot. Ünnepele után a kis diákok mindegyike egy-egy csinos fehér csomagot kapott telve „hazai“ gyümölcseivel. A lelkesedés hatása alatt 170.000 korona gyűlt össze a Keren Hajeszod részére.

Az amerikai zsidó szabadkőművesek Palesztina Főlépítési Alapja. Mr. William A. Rowan, a szabadkőművesek new-yorki körének, a világ legnagyobb szabadkőműveskörének igazgatója, a kör legutóbbi összejövetelének egyikén valómást tett a palesztinai zsidó otthon felépítése mellett. Mr. Rowan levelet küldött Louis Sablehoz, az amerikai cionista szervezet végrehajtóbizottságának és az amerikai Keren Hajeszodnak tagjához, amelyben kifejezi meglepedését, hogy Mr. Sable, aki a szabadkőművesek kerületi képviselője, a többi testvérekkel együttesen szabadkőművescsoportot alapított a palesztinai főlépítőmunka támogatására. Ez a szabadkőművescsoport elhatározta, hogy legalább 100.000 dollárnyi alapot terem, amelyből a Keren Hajeszod Palesztinában iskolát építsen.

Társasépitkezés Tel-Avivban. Elijahu Sewn Lewin-Epstein fáradozásának gyümölcseként Tel-Avivban egy nagy társasház épül, amelyben minden lakó lakása feletti tulajdonjogot nyer. A ház 50 háromszobás lakásból fog állni, amelyek mindegyike, az előírászat szerint kb. 300 fontba kerül. Minden résztvevő köteles az ár egy harmadát előlegül adni, a hátralékot pedig bankbiztosíték mellett egy-néhány év alatt kifizethetik.

Lélektani vizsgálatok és beszédhibások gyógyítótanfolyama az Izr. Siketnémák Orsz. Intézetében. Az intézet vezérlő bizottsága a modern pedagógiai követelményeknek megfelelően elhatározta, hogy a siketnéma intézettel kapcsolatban nemcsak az intézet növendékeinek haladása szempontjából, hanem az ideforduló orvoslélektani vizsgálatot igénylő gyermekek (külön gyengétehetségük és külön nagyothallók) részére is lélektani laboratóriumot rendez be. Ugyancsak beszédhibások (dadogó, hebegő, selypes, hadarók) gyógyítása céljából állandó tanfolyamot szervez. Az orvosi részt dr. Pogány Ödön fül-, orr-, gége-szakorvos és dr. Hermann Imre ideggyógyász, míg a pedagógiai részt a beszédhibások gyógyítási teendőit Kanizsai Dezső siketnéma intézeti h. igazgató fogja végezni. — A tanfolyam igazolt szegényeknek ingyen áll rendelkezésre. — Rendszeres vizsgálatok: vasárnap 11—12 óráig és csütörtök 12—1 óráig.

Popper Miklós a haifai technikum rendes tanára. A budapesti „Makkabea” volt vezetőségi tagját, Popper Miklóst a haifai technikum rendes tanárává nevezték ki. Popper egyike volt a régi Makkabea leghíresebb vezető tagjainak, akinek nevéhez fűződik a Makkabea könyvtár megalapítása is. Tudásával már a pesti műegyetemen is kitűnt, 28 éves korában a József műegyetem mechanikai tanszékének tanársegédje volt.

Perec Smolenski 40. halálórási évfordulója. Február 21-én (Sevát 27-én) lesz a negyvenedik évfordulója annak, hogy Perec Smolenski, a zsidó ujjászületés mozgalmának előharcosa, meghal. A bécsi zsidó hitközség képviselőtestületének cionista frakciója a legközelebbi plenáris ülésen ajánlani fogja, hogy egy „Smolenski-szobát” állítsanak föl a zsidó hitközségi könyvtárban. Smolenski, mint ismeretes, több évig élt Bécsben és ott adta ki „Hasáchar” („A hajnal”) című folyóiratát. Smolenski özvegye, ugyancsak gyermekei, még ma is Bécsben élnek. A héber írók egy csoportja Smolenski 40. halálórási évfordulójára emlékiratot készítenek.

A palesztinai telepítési alaphoz (Keren Kajemet Lejiszróel) hozzájárultak: A Rombach-utcai templom gyűjtése 500.000, Minkovics József 10.000, Szmuk Béla 50.000 korona. Weisz Jakab Kunszentmárton, olajfák ültetésére 100.000, Kardos Samu 5000, Berger Ignác 31.500 korona perselygyűjtés, Bridge Parthie 100.000 korona. Adler Ödönnek olajfák ültetésre Drözsa Regina emlékére 30.000 korona. Összesen 826.500 korona.

Egy kanaanita temető felfedezése Tel-Aviv mellett. J. L. Goldberg birtokán végzett földmunkálatok közben Tel-Aviv mellett egy 4000 éves kanaanita temető maradványaira bukkantak.

A Keren Hajessod Délafrikában. Johannesburgból írnak nekünk, hogy a K. H. dolgozói Délafrikában a legnagyobb buzgalommal törekednek arra, hogy az 1924. évi kampányt sikeresen befejezzék. A zsidó hitközségek nagy részét fölkereste Benzion Shein, aki körutat tett az egész országban. E látogatások eredménye eddig 1045 font, de kilátás van még sokkal nagyobb összegre, mivel a fölkeresett városok egész sorában a készpénz beszédését még nem lehetett végrehajtani.

A lembergi héber kurzusok látogatottsága. A Tarbuth által Lembergben felnöttek részére rendezett héber nyelv-kurzusokra több, mint ezer ember jelentkezett.

A Nemzeti Alap bevétele az 5685-ik év első negyedében. A Nemzeti Alapnak 1924 októbertől decemberig kimutatott bevétele, összehasonlítva 1923 ugyanezen hónapjainak bevételeivel, 100%-os emelkedést mutat. Ezen örvendetes bevételzaporulat oroszánrészre Észak- és Középeurópa országaira esik. Északamerikában Argentína mutat a gyűjté-

Általános nyomda, Könyv- és lapkiadó Rt. Budapest, VI., Nagymező-utca 3.

sek tekintetében örvendetes haladást, Hollandia pedig igyekszik behozni azt, amit az elmúlt évben elmulasztott. Ezzel szemben azonban vannak sajnálatos visszaesések is. Például Románia, Erdély kivételével, hanyatlást mutat. Anglia is sokkal kevesebbet mutat ki. Itt azonban még sok várható a későbbi hónapokban. A jövedelem száz százalékos emelkedése azonban nem a végső cél, mert a Keren Kajemethnek még sokra van szüksége, hogy régi kötelezettségeinek és új nagy feladatának megfelelőhessen.

A vegyészeti és a zsidóság. A napokban közölték a lapok azt a megdöbbentő hírt, hogy egy dán egyetemi tanár borotválkozás közben inficiálódott és az infekció folytán másnapra meg is halt. Az ilyen szomorú esetek értetik meg az emberrel a borotválkozás bibliai tilalmát, mely szerint tilos a késsel való borotválkozás. Számos szert hoztak már forgalomba, amely a borotválkozást pótolhatná. A Hungária Vegyészeti Gyáré az érdem, hogy egy kellemes illatú és a legélesebb borotvánál is simábbra szőrtelenítő szert gyárt, amely még a legfinyásabb ember igényeinek is megfelelő.

Mérlegképes könyvelő órákonyvelést vagy mérlegkészítést vállal. Megkeresést kér 159—40. Cim a kiadóban.

EGYESÜLETI ÉLET

A VAC disztornája. A VAC 1925 február 1-én tartotta negyedik évi disztorna ünnepélyét. A sportért lelkesedők körében hatalmas érdeklődés nyilvánult meg a nagyhirű tornászok ünnepe iránt. A nemzeti Tornacsarnok bejárata előtt százával álltak a kintrekedtek. Évről-évre mind merészebb emelkedéssel tör magának utat a VAC tornászcsapata, mely Duckstein Zoltán és Szalai József vezetése mellett csodálatot keltő mutatványokkal gyönyörködtette az idei ünnepélyen is az egybegyűlt közönséget. Az ünnepélyen a VAC vendégül látta a „Makkabi IX.” bécsi női tornászcsapatot, melynek tagjai Popper Edmund vezetésével méltóan egészítették ki a magyar együttest. A fővárosi társadalom megjelent képviselői Klein Elek elnök köszöntötte.

Az ESC bálja. Az Erzsébetvárosi Sport Club (ESC) 1925 február 21-én tartja az Utazók Egyesületének helyiségében ezidei jelmezes bálját.

A „Zsidó Szemle” felolvasó délelőtti. A „Zsidó Szemle” helyiségében 1925 február 15-én, vasárnap délelőtt 11 órakor Cohen Izrael, a Világszervezet titkára tart felolvasást.

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Dr. Ungár Béla.

Előfizetési árak: Egész évre 100.000 kor., félévre 50.000 korona.

Jugoszláviában: Egy évre 140 dinár.

Romániában: Egy évre 300 lei.

Amerikában: Egy évre 2 dollár.

Paplanok

finom kivitelben olcsón szerezhetők be Dorschovitz, paplanosmester, Budapest, VII., Garay-utca 43.

VASBUTORT, rézbutort, gyermekágyat, gyermekkocsit, sodronyágybetétet, matracokat legolcsóbb gyár áron szállít Klein Gyula és társa vasbutorgyár lerakata, Dob-u. 58. Javitásokat vállalunk.

SZOFERI Kohn Samuel szoter aus Jerusalem verkauft Tefilin, Mezuzosz, reczuosz csiszisz und ritetet alte Tefilin zu ermässigen Preisen. Dob-utca 10, földszint 7.

A nyomdásért felelős: Dr. Merényi Kornél.